

Oslo SVs valgprogram 2023–27

Innhold

Utjevning av forskjeller	4
Rettferdig omfordeling	4
Økonomisk trygghet	4
Bedre levekår	5
Kriminalitetsforebygging	5
Et grønnere Oslo	6
Nullutslippsbyen	7
Ta vare på ressursene	8
Energi - bruke mindre og produsere mer	8
Ren luft	9
Levende fjord	9
Ta vare på naturen	10
En by som tåler klimaendringene	11
Grønn samferdsel	12
Et godt kollektivtilbud	12
Folk fremfor biler	13
Den syklende byen	14
Mindre plager fra vei og bane	14
En god oppvekst og utdanning for alle	15
Lek og læring i barnehagen	16
En innholdsrik aktivitetsskole	17
En inkluderende fellesskole	17
En videregående skole for alle	19
Læring hele livet	21
Landets beste studentby	21
Et godt og trygt arbeidsliv	23
Kampen mot useriøse aktører og gråsoner i arbeidslivet	23

Profittfri velferd og rekommunalisering	23
Oslo kommune - en god arbeidsgiver	24
Helse og velferd i ulike livsfaser	26
Sikker digital utvikling og innbyggerrettede digitale tjenester	27
Gode møteplasser	27
En helsefremmende by	28
Barnevern - en god oppvekst som varer livet ut	29
Gode lokalsykehustilbud i Oslo	29
Trygt svangerskap og barselstid	30
Et godt psykisk hjelpetilbud	30
Kunnskap og solidaritet på rusfeltet	31
Tannhelse for alle	32
God helsehjelp til eldre	32
Oslo kommune som bevisst innkjøper	34
En beredt hovedstad	35
Et godt sted å bo	36
Nok boliger til alle	36
En sosial boligpolitikk	37
En levende by	38
Et levende og variert næringsliv	40
Mer gjenbruk og deling	41
En kreativ og aktiv by	42
Et rikt og bredt kulturliv	42
Idrettsglede	43
Et aktivt friluftsliv	44
En deltakende frivillighet	45
Mangfoldig og inkluderende samfunn	47
Nedbygging av funksjonshemmende barrierer	47
Aktiv antirasisme	48
En samisk by	49
Feministisk by	50
En god seksuell helse	50
Frihet fra vold og tvang	51

Vedtatt på Årsmøtet i Oslo SV, 12.02 2023

En trygg skeiv by

53

Styrket folkestyre

53

Internasjonal solidaritet

54

Utjevning av forskjeller

Oslo er en delt by, med store økonomiske forskjeller. Store levekårsforskjeller får konsekvenser livet gjennom, og påvirker både mulighet for deltakelse, helse og forventet levealder. Mange lever i fattigdom i Oslo, og det er store forskjeller både mellom og innad i bydelene. Vanskelige levekår, fattigdom og utenforskap er viktige årsaker til utrygghet, vold og kriminalitet.

Økningen av barn i lavinntektsfamilier i Oslo har stoppet opp etter 2017, men fortsatt lever over 17 prosent av våre barn i fattigdom. I noen delbydeler er andelen langt høyere enn dette. Det er også en betydelig andel eldre som lever på minstepensjon.

Omfordeling er det viktigste virkemiddelet vi har for å skape en by som er god å leve i for alle. Vi må både ta kampen mot forskjellene og kompensere for effektene forskjellene gir. Regjeringen sitter på **nøkkelen til mange av** de viktigste grepene for å få gjort noe med de økende forskjellene. Oslo SV vil jobbe aktivt for å endre de statlige virkemidlene til det beste for hovedstadens innbyggere, og samtidig sikre folks inntekt og tilgang til boligmarkedet og arbeidslivet.

Rettferdig omfordeling

Skatt bidrar til å finansiere velferdstjenestene våre og sørger for omfordeling og mindre ulikhet. De som har mest må også bidra mest. Eiendomsskatt er det viktigste verktøyet kommunen har for omfordeling, og bidrar også til å finansiere utvikling av velferden. Eiendomsskatten gir mulighet til en sosial boligpolitikk.

Oslo SV vil:

- Videreføre en eiendomsskatt på bolig og næring med god sosial profil. Oslo SV vil sikre minst 300 millioner i økte inntekter fra eiendomsskatten. Økt promillesats og økt skatt på næringseiendom skal vurderes for å sikre dette. Bunnfradraget skal videreføres på minimum samme nivå.
- Minst halvparten av de økte inntektene fra eiendomsskatten skal gå til sosial boligpolitikk, inkludert flere ikke-kommersielle utleieboliger, flere boliger gjennom Oslo-bolig og et løft for kommunale boliger.
- Arbeide for å gjøre det mulig å innføre høyere eiendomsskatt på sekundærboliger.
- Arbeide for å gjøre det mulig å innføre progressiv kommunal eiendomsskatt for å øke fordelingseffekten.

Økonomisk trygghet

Arbeid gir økonomisk trygghet og forutsigbarhet. Arbeidsledige, syke, uføre og andre som har utfordringer med å stå i arbeid eller å komme inn i arbeidslivet må raskt få hensiktsmessig og tilstrekkelig hjelp av NAV. Arbeidslivet stiller stadig høyere krav til kompetanse og veien inn i arbeidslivet går gjennom nødvendig kvalifisering.

Oslo SV ønsker å prioritere tiltak for å hjelpe personer i sårbare livssituasjoner ut av fattigdom og inn i arbeidslivet. Økonomisk trygghet er viktig i alle livsfaser og en nødvendighet for å komme ut av fattigdom. Ytelsene for de som ikke kan stå i arbeid må være til å leve av og med.

Oslo SV vil:

- Styrke lokalkontorene til NAV slik at det er nok ressurser og riktig kompetanse til en helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier og til å hjelpe arbeidssøkende med å skaffe varig arbeid.
- At NAV skal være tilgjengelig for de som ønsker og har behov for fysisk veiledning og hjelp.
- Prøve en arbeidsordning for minoritetskvinner der målet er å gi arbeidserfaring som kan føre til varig tilknytning til arbeidslivet. Ordningen kan organiseres på en lignende måte som sommerjobbtilbudet for ungdom.
- At kommunen skal utvide sommerjobbprosjektet om å formidle jobb til ungdommer i kommunen og samarbeidende bedrifter til å gjelde hele året.
- Sørge for at økonomisk sosialhjelp er på et akseptabelt forbruksnivå i tråd med satsene fra SIFO.
- Jobbe for at de statlige trygdeytelsene økes.

Bedre levekår

Oslo SV vil prioritere å styrke de levekårsutsatte delene av byen. På grunn av ulike bomønstre i Oslo er det stor variasjon i levekårsutfordringer mellom ulike deler av byen, og dermed store geografiske forskjeller på hvor utsatt menneskene i bestemte områder er for fattigdom, sosiale problemer, dårlige oppvekstmiljø og miljøproblemer. I tillegg til radikal omfordeling, sosial boligpolitikk og en politikk for arbeidsinkludering er det viktig å løfte utsatte områder.

Oslo SV vil prioritere levekårsutsatte områder når nye velferdsordninger skal etableres eller testes. Områdeløft må være et samarbeid mellom Staten, Oslo kommune, de enkelte bydelene og lokalmiljøet. Kommunen må jobbe systematisk og metodisk for å sikre medvirkning og lokal forankring. Oslo SV vil at områdeløftene skal stimulere til varig endring. Styrking av levekårsutsatte områder kan ikke bare basere seg på prosjektstillinger. De økonomiske rammene til bydelene er en viktig forutsetning for å heve livskvaliteten til innbyggerne i levekårsutsatte områder.

Oslo SV vil:

- Videreføre og videreutvikle dagens områdesatsinger.
- Fortsette å prioritere levekårsutsatte områder ved lokalisering av nye kulturtilbud, idrettstilbud og andre store satsinger.
- At innbyggere i levekårsutsatte områder aktivt skal medvirke og involveres når det planlegges endringer i lokalmiljøet.

Kriminalitetsforebygging

Kommunen har ansvar for å legge til rette for deltakelse og forebygge utenforskap, vold, rusmisbruk og kriminalitet. For å hindre at ungdom rekrutteres til kriminelle miljøer må vi sikre gode og trygge oppvekstvilkår. Dette er det viktigste forebyggende sikkerhetstiltaket i samfunnet vårt. Alt fra gode skoler til fritidstilbud for barn og unge er viktig for å forebygge kriminalitet.

I hverdagen må vi sikre at politiet er synlige i bybildet, kjenner nærmiljøet og har tillit i befolkningen. Det gjelder særlig tillit mellom politiet og ungdom.

En god kriminalomsorg handler om å gi alle rett på verdige soningsforhold. Innsatte i Oslo bør få mulighet til å sone i nærheten av familier og bosted, både for å opprettholde kontakt

med familie, men også for å kunne benytte seg av tilbud som gjør det lettere å vende tilbake til samfunnet etter endt soning. Oslo SV ønsker å styrke frivillige organisasjoner som tilbyr tjenester til innsatte.

Oslo SV vil:

- Sikre nærpolti i Oslo, i første rekke ved politiposter i utsatte områder. Politiet må være lett tilgjengelig og kjenne nærmiljøet.
- Styrke kommunens kriminalitetsforebyggende arbeid, blant annet samarbeidsmodellen SaLTo mellom kommunen og politiet.
- Sørge for gode veier ut av kriminalitet, for eksempel etter modell av EXIN Oslo-prosjektet. Unge gjengangere må sikres tett oppfølging.
- Øke rekrutteringen og tilstedeværelsen av utekontakter og miljøarbeidere i nærmiljøene.
- Sikre støtte til frivillige organisasjoner som jobber med tilbud til innsatte i Oslo og omegn.
- Sikre at alle innsatte i Oslo har tilgang til et godt helsetilbud.
- Gå i mot generell bevæpning av Politiet.

Les mer om gode oppvekstvilkår under *En god oppvekst og utdanning for alle* på side 15.

Les om fritidsklubber under *Gode møteplasser* på side 27.

Les mer om kultur- og idrettstilbud for barn og unge under *En kreativ og aktiv by* på side 42.

Et grønnere Oslo

Klimaendringene skjer nå. Oslo skal ta sitt ansvar for å begrense dem, og innen 2030 skal Oslos direkte utslipp av klimagasser være kuttet til null og lufta skal være ren. Samtidig må vi tilpasse oss de endringene som kommer. Naturen spiller en nøkkelrolle i dette arbeidet. Et stort arts mangfold gjør naturen mer robust i møte med endringer. Derfor må naturen vår beskyttes mot nedbygging, forurensning, forsøpling og andre menneskelige inngrep.

Nullutslippsbyen

For å nå målene i Parisavtalen må verdens utslipp av klimagasser reduseres til null. SV vil at Oslo skal ligge i forkant av denne utviklingen og redusere sine klimagassutslipp til null innen 2030, og at det deretter skal fjernes mer CO₂ fra atmosfæren enn det som slippes ut. Oslo SV og byrådet har innført mange klimatiltak for å nå målene våre. Vi har blant annet elektrifisert gravemaskinene ved arbeid for kommunen, fått på plass utslippsfri kollektivtransport i løpet av 2023, fått gjennomslag for karbonfangst og -lagring på Klemetsrud og kuttet kommunale utslipp med 26 prosent. Nå vil SV ta det neste steget for et utslippsfritt Oslo.

Den største delen av utslippene innen Oslo kommunes grenser kommer fra veitrafikk, avfallsforbrenning og bygg- og anleggsaktivitet. Oslo SV vil styrke og videreutvikle det gode arbeidet som er i gang med å kutte disse utslippene ved hjelp av tiltak som kutter utslipp samtidig som det skaper en triveligere by å bo i.

Oslo SV vil:

- At Oslo skal redusere klimagassutslippene til netto null innen 2030. Etter 2030 skal det innen Oslo kommunes grenser fjernes mer CO₂ fra atmosfæren enn det som slippes ut.
- Utarbeide en handlingsplan for hvordan målet om negative utslipp skal gjennomføres.
- Videreføre og videreutvikle klimabudsjettet som styringsverktøy for å nå klimamålene. Kommunen skal ha et effektivt styringsverktøy for å nå målene i Klimastrategi for Oslo mot 2030 for direkte utslipp, indirekte utslipp, klimatilpasning, skog og arealbruk og energi.
- Utrede og iverksette tiltak for hvordan de forbruksbaserte utslippene til Oslos innbyggere skal halveres innen 2030.
- At all personbiltrafikk på Oslos veier skal være fossilfri innen 2028.
- At alle varebiler i Oslo og all tungtransport er utslippsfrie innen 2030.
- Redusere utslippene fra bygg- og anleggsvirksomhet ved bruk av fossilfrie anleggsmaskiner og krav til bygningsmaterialer, inkludert økt gjenbruk.
- At det skal være tilgjengelig landstrøm og ladeinfrastruktur til småbåter og prioriterte kaiplasser for elbåter, samt tilstrekkelig regelverk til at all havnevirksomhet og ferdsel på fjorden blir nær utslippsfrie innen 2030.
- Gjennomføre karbonfangstanlegget på Klemetsrud.
- At det blir karbonfangst når avfallsforbrenningsanlegget på Haraldrud skal fornyes.
- Arbeide for etterlevelse av kommunens mål om å halvere matsvinn innen 2030.
- Videreføre kommunens ambisjoner om kutt i kjøttforbruket i kommunale virksomheter, ved å tilby gode og rimelige plantebaserte alternativer.
- At Oslo skal være fritt for cruiseskip fra 2025.

Les mer om tiltak for å redusere biltrafikk under *Folk fremfor biler* på side 13.

Les mer om klimatiltak ved innkjøp under *Oslo kommune som bevisst innkjøper* på side 34.

Ta vare på ressursene

All ressursbruk gir belastning på både natur og klima. Avfall - som er ressurser som er tatt ut av bruk - skader også naturen dersom den havner på avveie. Derfor er det avgjørende å bevege seg mot en mer sirkulær økonomi, med mer gjenbruk og bruk av resirkulert materiale. Avfallet som hver dag samles inn fra Oslo kommunes husholdninger, næringsliv og kommunal virksomhet representerer verdifulle ressurser, men må behandles klokt for å kunne utnyttes. Derfor mener Oslo SV at vi må ta i bruk en rekke tiltak for å øke sorteringsgraden og materialgjenvinningen fra avfall i kommunen. Det er også viktig at denne aktiviteten skjer lokalt for å unngå unødvendig transport.

Oslo SV vil:

- Sørge for nytt ettersorteringsanlegg for avfall på Haraldrud og iverksette andre nødvendige tiltak for at Oslo kommune skal kunne nå målet om en materialgjenvinningsgrad på 65 prosent innen 2030.
- Utvikle gjenbruksstasjonene til å styrke gjenbruk og materialressurser, bl.a. ved mer digitalisering, sporing og synliggjøring.
- Sikre at boligområder har god nok infrastruktur for avfallshåndtering ved at avfallsløsninger vurderes på et tidlig stadium i utbyggingsprosesser.
- Etablere infrastruktur for kildesortering på offentlige områder som gater, parker og friluftsområder.

Les mer om tiltak for gjenbruk og deling under *Mer gjenbruk og deling* på side 41.

Energi - bruke mindre og produsere mer

Selv om vi i Norge har god tilgang på ren og fornybar vannkraft, gir all energiproduksjon belastning på naturen. Ren norsk energi kan bidra til å erstatte klimafiendtlig fossil energiproduksjon i Europa. Lavere energiforbruk og mer lokal energiproduksjon gjør oss bedre rustet mot høye strømpriser. SV mener at alle Oslos innbyggere skal ha tilgang på tilstrekkelig energi til å leve gode liv, uavhengig av deres sosioøkonomiske status.

Klimakrisa og Europas energisituasjon krever en kraftfull satsing på fornybar energi. Oslo SV vil at kommunen, sammen med innbyggerne, skal gjøre byen vår til et stortilt solkraftverk. Slik hjelper vi også på lommeboka til Oslo-folk som sliter med strømrregningene. Innen 2030 vil vi at 40.000 bygg i Oslo skal ha solceller på taket.

Oslo SV vil:

- Bruke eierskapet i Hafslund til å bidra til en stortilt utbygging av solenergi, særlig på tak i borettslag, sameier og næringsbygg.
- Tilby gratis rådgivning om solenergi til alle boligeiere og styrke kommunens økonomiske støtte til solenergi.
- Stille krav om at alle offentlige bygg og private yrkesbygg over 250 m² grunnflate skal ha solenergi innen 2027
- Sørge for at kommunen bistår sameier og borettslag i å kartlegge mulighetene for energieffektivisering og hjelpe til med søknadsprosesser og nødvendig tilrettelegging.
- Sørge for gode insentiver og tilskuddsordninger for lokal energiproduksjon og energieffektivisering for eksisterende bygningsmasse, som også er rettet mot mindre prosjekter uten bruk av innleide håndverkere.

- Sørge for at energi- og effektbehov, som varme, kjøling, elektrisitet, energilagring og -gjenvinning, blir et premiss for planleggingen av nye områder i byutvikling.
- Stimulere til innovative energiløsninger lokalt, som for eksempel smart energistyring og energiutveksling mellom bygg og transportmidler.
- At det skal installeres solenergi på kommunale bygg ved nybygg og ved rehabilitering av tak og fasader, der forholdene ligger til rette for det. Kommunens egne nybygg skal alltid vurderes bygget med plusshusstandard. Der solceller ikke er mulig skal taket brukes til rekreasjonsområder og/eller overvannshåndtering.
- Jobbe for redusert energiforbruk på alle kommunale bygg og anlegg, blant annet ved hjelp av energikartlegging.
- Vurdere å frikoble fjernvarmeprisen fra strømprisen for å unngå unødvendig høy pris på fjernvarme.
- Vurdere å fjerne tilknytningsplikten til fjernvarmenettet for å sikre at nybygg kan ta i bruk andre miljøvennlige oppvarmingsløsninger, som for eksempel bergvarme.
- Jobbe for en nasjonal regelendring slik at borettslag og sameier enkelt kan selge egenprodusert strøm til beboere og til en riktig pris tilbake til strømmettet.

Ren luft

Hverken mennesker, dyr eller natur skal lide av luftforurensing i byen vår. Oslo SV har som mål at alle skal kunne puste trygt utendørs hele året, selv om de har helseutfordringer som gjør dem ekstra sårbare for luftforurensing.

Med SV i byråd har vi sørget for at byens kollektivtransport blir utslippsfri i løpet av 2023. Det vil dramatisk begrense luftforurensingen i Oslo, som i hovedsak består av eksos og svevestøv. Gjennom målrettede tiltak mot nullutslippsløsninger, begrenset biltrafikk og økt renhold vil luften i byen vår bli renere.

Oslo SV vil:

- Ta i bruk akutte tiltak for å hindre farlig luft på enkeltdager når det er nødvendig for liv og helse, men rette hovedtyngden på det langsiktige arbeidet for varig ren luft. Innføre lavutslippssone for tyngre kjøretøy dersom luftkvaliteten er så dårlig at dette er nødvendig.
- Redusere bruken av piggdekk ytterligere ved å gå i dialog med Staten om økt piggdekkgebyr og skjerpet regelverk.
- Styrke renholdet av gater for å redusere antall dager med høy forurensing av svevestøv.
- Få på plass flere målestasjoner for luftkvalitet, slik at det blir lettere å finne målretta tiltak.

Les mer om tiltak for å redusere biltrafikk under *Folk fremfor biler* på side 13.

Les mer om tiltak for å redusere fartsgrenser under *Mindre plager fra vei og bane* på side 14.

Levende fjord

Oslo SV vil arbeide for en ren og tilgjengelig fjord, med et rikt artsmangfold, fri for søppel og forurensning. Miljøtilstanden i fjorden vår er kritisk og har fått stor oppmerksomhet. Det haster med tiltak og opprydningsarbeid. SV vil at Oslo skal ta en lederrolle for at tiltaksplanen for Oslofjorden gjennomføres i samarbeid med de andre kommunene rundt Oslofjorden.

Plast i naturen havner til slutt i fjorden. Derfor er kommunens arbeid mot plastforurensning viktig for en ren fjord. SV vil styrke arbeidet mot unødig plast og plast på avveie i Oslo, og sette forgang i opprydningsarbeidet langs kystlinjen.

Oslo SV vil:

- Være en pådriver for at den helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden gjennomføres i samarbeid med de andre kommunene rundt Oslofjorden.
- Etablere tilstrekkelig mottakskapasitet for kloakk fra både skip og fritidsbåter, og jobbe for en nasjonal forskrift som forbyr utslipp av kloakk fra fritidsbåter.
- Redusere forurensning fra jordbruk i Oslofjorden i samarbeid med jordbruksnæringen, og arbeide for lovendringer som sikrer mindre forurensning til vassdrag og fjorder.
- Oppgradere avløpsnett og renseanlegg for å unngå forurensning i fjorden.
- Sikre at alle små og store båthavner har gode oppdaterte avfallsplaner og -mottak, og få på plass gode ordninger for innsamling av brukte fiskeredskaper.
- Tilrettelegge for strandrydding i form av tydelig informasjon, mottak og bortkjøring av avfall, utdeling av utstyr og midler til å samle opp og kartlegge avfall i fjorden.
- Fase ut unødvendige engangsartikler av plast i kommunale virksomheter.
- Sikre god håndtering av plastavfall fra byggeplasser.
- Kartlegge håndteringen av plastavfall og miljøgifter fra småbåthavner og sette inn tiltak der det er nødvendig.
- Fase ut gummigranulat fra kunstgressbaner.
- Vurdere krav til restaurering av naturlig strandlinje og gjenskaping av et naturlig habitat under vann ved alle utbygginger som grenser til sjø, inkludert i bykjernen – for eksempel i utbyggingen av en ny bydel på Filipstad.

Ta vare på naturen

Naturmangfoldet er en del av grunnlaget for livet på jorden, men er i dag under sterkt press på grunn av klimaendringer, forurensning, fremmede arter og - ikke minst - nedbygging av areal. Klimaendringene gjør oss mer enn noen gang avhengige av en robust og mangfoldig natur. Derfor mener Oslo SV at vi må slutte å ofre natur til fordel for andre formål. Dersom natur må bygges ned, skal et tilsvarende område restaureres et annet sted.

Tilgang på natur, både rett utenfor døra, i parker og i Marka, er viktig for helse, aktivitet og trivsel. Derfor vil Oslo SV arbeide for å ta vare på viktige naturområder, fra trær i byen til nasjonalpark i Østmarka. Kommunens skoger skal drives på naturens og ikke økonomiens premisser, uten flatehogst.

Oslo SV vil:

- Styrke naturmangfoldet i byen ved å sørge for mer mangfoldig planteliv i parker, veirabatter, på grønne tak og i parseller. Unngå bruk av planter på fremmedartslista.
- Styrke kommunens arbeid for å få et sterkt vern av trær i urbane områder, blant annet ved å unngå at utbyggere kan felle trær før byggeplaner sendes inn. Gjeninnføre en kommunal trepleiegruppe som både kan stå for stell og pleie av offentlige trær, men også bistå med veiledning og vurderinger ved spørsmål i tilknytning til forvaltning av private trær.
- Oslo kommune skal tilstrebe arealnøytralitet og innføre et arealbudsjet, slik at dyrket og dyrkbar mark, myr, artsrike kulturlandskap og karbonbindende arealer bevares.
- Sikre Markagrensa.
- Arbeide for å realisere planene om nasjonalpark i Østmarka, og for landskapsvernområde i Lillomarka.
- Bevare Bredtvetskogen.
- Verne flere arealer av gammelskog, naturskog og myr- og sumpskogsmark for å sikre robuste økosystem med et bredere naturmangfold.
- Videreføre og videreutvikle kommunens arbeid med å utvikle et skogbruk basert på plukkhogst og kontinuerlig skogdekke uten gjødsling.

- Vedta en målsetting for restaurering av forringet natur i kommuneskogen med fokus på myr, sumpskog og edelløvskog.
- Innføre full hogststopp i hekke- og yngletida for fugler og pattedyr.
- Ha fortgang i byrådets behandling av forvaltningsplan for Østensjøområdet miljøpark, inkludert Østensjøvannet naturreservat, for å vareta naturmangfoldet, forhindre utbygging i randsonen som vil true mangfoldet og sikre fortgang i nødvendig utvidelse av miljøparken.
- Sikre midler til å skjøtte miljøparken.
- Stramme inn praktiseringen av avstandskravet om byggefrie soner 20 meter rundt vassdrag og sikre utvidelse av friluftsområder langs vassdragene slik at de kan fungere som korridorer for biologisk mangfold.
- Gjenåpne flere bekker og elver i Oslo.
- Bevare naturmangfoldet og beskytte frukttrærne i den gamle eplehagen på Torshovtoppen, og arbeide for at bruken av Torshovtoppen kommer fellesskapet til gode.
- Stramme inn kommunens regelverk for fyrverkeri i privat og offentlig regi.

Les mer om bruk av naturen under *Et aktivt friluftsliv* på side 44.

En by som tåler klimaendringene

Kriser som skyldes klimaendringer, som for eksempel styrtregn og hetebølger, vil bli hyppigere i årene fremover. Det må vi møte med gode beredskapsplaner og ved å sikre at klimatilpasning er en integrert del av all byplanlegging.

Oslo SV vil:

- Utarbeide en beredskapsplan for håndtering av hetebølger i Oslo kommune.
- Sikre at Oslos kystnære infrastruktur vil tåle havstigning og stormflo.
- At Oslo skal tåle den nye nedbørsnormalen og redusere faren for flom, ved å blant annet å tilpasse avløpssystemet og gjenåpne bekker og vassdrag for å naturlig lede vann.
- Utrede muligheter for bruk av gråvann, slik at vi i perioder med tørke eller lite nedbør for eksempel kan vanne parker, spyle veier og annet med vann som ikke er drikkevann.

Les mer om beredskap under *En beredt hovedstad* på side 35.

Grønn samferdsel

Gode samferdselsløsninger er nøkkelen til en trivelig, miljøvennlig og velfungerende by. Da må vi organisere byen slik at vi reiser mer sammen, mer kortreist og uten bruk av fossil energi. Oslos borgere skal ha gode muligheter til å ferdes i byen vår uten å måtte eie egen bil. Det skal være enkelt og lønnsomt å velge kollektivt, sykkel og gange i det daglige. Da trengs store løft i kollektivtransporten, som sørger for hyppigere avganger og bedre sammenkobling av Osloreionen. De store kollektivprosjektene er også et nasjonalt ansvar.

Et godt kollektivtilbud

Folk i hele Oslo skal ha mulighet til å komme seg til jobb, barnehage, skole og andre gjøremål uten å være avhengig av privatbil. Befolkningen skal ha et variert og universelt utformet kollektivtilbud med god tilgjengelighet til holdeplasser.

Oslo SV og byrådet ha fått til mye. Det har blitt 4.000 flere avganger med T-bane, buss og trikk i uken. Flere busslinjer kjører nå hele døgnet, i tillegg til at flere linjer har fått avganger hvert fjerde minutt. Vi har også etablert en ny fleksibel og personlig billett på kollektivtransporten som gir rimeligere enkeltbilletter jo mer du reiser, fått på plass et nytt signal- og sikringsanlegg for t-banen, og sikret at all kollektivtrafikk i Oslo er elektrisk i løpet av 2023. Byrådets tiltak gir renere luft, mindre støy, bedre komfort og lavere klimagassutslipp.

Likevel kan mer gjøres. I dag er kapasiteten på kollektivtransporten sprengt på enkelte tider av døgnet. Folks endrede reisevaner har gitt økt behov for nye og fleksible løsninger. I tillegg må tilbudet utvides for at byen skal kunne gi innbyggerne et godt nok tilbud i en tid med befolkningsvekst, samtidig som vi skal nå byens ambisiøse miljømål.

Oslo SV vil:

- Høste erfaringer fra forsøket med billigere månedskort og innføre en permanent prisreduksjon dersom det ikke går ut over utvidelsen av kollektivtilbudet. Både månedskort og andre billettyper kan være aktuelt.
- Styrke kollektivtilbudet i rushtiden morgen og kveld på hverdager, der trikk og t-bane har så hyppige avganger som mulig.
- Øke kapasiteten i eksisterende banenett. Sikre flere t-baneavganger til ytre by, ved å realisere oppgraderingen av Majorstua stasjon og ferdigstille det nye signalanlegget for t-banen.
- Utvide banenettet, ved å sørge for rask fremdrift i arbeidet med for t-bane til Ahus og fortsette planleggingen av ny sentrumstunnel for t-banen.
- Prioritere arbeidet med trikk til Tonsenhagen og Linderud/Veitvet, og starte arbeidet med trikk til Hovinbyen og langs Ring 2.
- Jobbe for bedre tverrgående kollektivløsninger over Groruddalen og Søndre Nordstrand.
- Sikre bedre kollektivforbindelse ut til Ahus i påvente av t-bane, og særlig fra Groruddalen.
- At barn skal få reise gratis alle dager, hele døgnet.
- Vurdere behovet for bedre kollektivtilbud til Aker i forbindelse med ny Storbylegevakten
- Innføre studentrabatt på alle Ruters billettyper, og øke aldersgrensa på disse for alle fulltidsstudenter.
- Utvide Ruters Rufus-billetttilbud til å gjelde for AKS, videregående skole og fritidsklubber.

- Utrede muligheten for fleksible billettpriser som bidrar til å avlaste kollektivsystemet, for eksempel billigere billetter utenom rushtid.
- At kollektivtransporten skal være universelt utformet.
- Utvide ordningen med Rosa busser til flere bydeler, særlig i ytre by. Bussene må også kunne krysse bydelsgrensene og bygrensen ved behov. Vurdere å utvide Rosa Busser-modellen også til andre grupper enn eldre.
- Sikre bedre medvirkningsprosesser når Ruter ønsker å endre rutetilbudet.
- At mennesker med rett til TT-drosje og pasientreiser enkelt skal kunne få tidsriktige tjenester, bli kjørt av sjåfører med god kjennskap og opplæring, og få hjelp til å komme helt inn til sin destinasjon.
- Jobbe for flere rushtidsbaserte ruter som går til arbeidsplasser hvor det er dårlig kollektivdekning i dag.
- Bevare samarbeidet med nabofylkene og Staten rundt bygging av store kollektivprosjekt i Oslo-regionen, og jobbe for at Staten skal betale minst 80 prosent av alle store kollektivprosjekt.
- Sørge for at en eventuell innføring av autonome kjøretøy skjer på en måte som tjener innbyggernes beste, at det stilles strenge krav til antall og bruksområder samt at det i størst mulig grad integreres i eksisterende kollektivtransporttilbud.
- Vurdere flere avganger på de linjene der det er mulig innenfor dagens kapasitet, som linje 1 mellom Majorstuen og Frognerseteren.

Folk fremfor biler

Bilfritt byliv gjør at mer plass frigjøres til alle andre ting man ønsker i byen, fra lekeplasser og benker, til sykkelveier og boliger. Et bilfritt sentrum gir bedre sikkerhet og sørger for at myke trafikanter kan ferdes enklere. Sykkel og gange gir både miljøgevinst og store folkehelsegevinster. Gode estetiske løsninger for gategulv og utemøbler gjør det hyggeligere å være i byen vår.

Bilkjøring og bilparkering tar fortsatt opp stor plass i byen. Derfor har byrådet etablert «Hjertesoner» rundt grunnskoler og påbegynt arbeidet om bilfritt byliv i sentrum. Mange områder har fått lavere fartsgrenser, og beboerparkering er utvidet til flere områder. Dette arbeidet vil Oslo SV fortsette med.

Oslo SV vil:

- Omprioritere plass fra biltrafikk til kollektivtransport, sykling og gange, blant annet gjennom flere gågater, sykkeltraseer og kollektivgater.
- Ha færre parkeringsplasser i sentrum og prioritere beboerparkering. Prisene skal være høyere i indre by enn ytre by. Det må legges til rette for tilstrekkelig handikapparkering, og næringsparkering der det er særlig behov.
- Fortsette å sikre trygge skoleveier gjennom gode fortau, lavere fart og etablering av flere bilfrie «Hjertesoner» rundt barneskoler.
- Redusere hastigheten for biler på flere veistreknings i tråd med trygge «Hjertesoner» og ellers i byen. Ved å innføre lavere fart, bedre skilting og gode fortau, vil det bli tryggere å gå og sykle.
- Legge til rette for lastesoner for hjemlevering av varer og parkering for hjemmetjenesten.
- Sørge for rask snørydding i gater, sykkelveier og på fortau. Stille strengere krav til kvaliteten på snøbrøyting for å sikre bedre fremkommelighet

Den syklende byen

Oslo har blitt en bedre sykkelby de siste årene, og andelen som opplever at det er trygt å sykle i byen vår øker. Det rødgrønne byrådet har bygget 80 km med sykkelvei siden 2016, og vi vil fortsette å utvikle enda mer sykkelvei i byen vår. Likevel er det mye som gjenstår for å gjøre Oslo til en ordentlig sykkelvennlig by, og vi er langt unna målet om at 25 prosent av alle reiser skal foregå med sykkel. Da må det være trygt for alle å sykle, og derfor trengs det en storstilt satsing de kommende årene. Oslo SV vil sette de myke trafikantene først.

Oslo SV vil:

- Oppgradere og etablere mer enn 25 km med sykkelvei årlig.
- Jobbe for et sammenhengende nett med sykkelveier og unngå kombinert gang- og sykkelveier der det er mulig.
- Utvide bysykkelordningen til flere deler av byen og arbeide for at bysykkelordningen inkluderes i ruterbilletten.
- Ha sikker sykkelparkering på arbeidsplasser, handlesteder, studiesteder og kollektivknutepunkter.
- At kommunen skal legge til rette for helårssykling ved å brøyte og koste prioriterte deler av sykkelveinettet.
- Utvide tilbudet på bydelens utstyrssentraler til å også tilby utlån av utstyr til sykkelreparasjon.
- Prioritere arbeidet med å sikre kryss og rundkjøringer.
- Jobbe for endring av lovverket slik at motorkjøretøy ikke har lov til å kjøre forbi syklister i rundkjøringer, innføre forkjørsrett for syklister i rundkjøringer og mulighet for høyresving for sykkel på rødt lys.

Mindre plager fra vei og bane

God organisering og forflytning av folk, varer, utstyr og avfall skal bidra til at Oslo blir en attraktiv by med lave klimagassutslipp, effektive løsninger og god livskvalitet for innbyggerne. Vi må sette punktum for store motorveiprosjekter. Oslo SV vil gå mot alle prosjekter som øker den fysiske veikapasiteten i Oslo, og heller prioritere plassen til gode og trygge løsninger for kollektiv, gående og syklende.

Et godt jernbanenett er en avgjørende del av kollektivtransportsystemet i Oslo. Oslo kommune må jobbe for at Staten prioriterer forbedringer og utvidelser av jernbanenettet på Østlandet. Samtidig må jernbanen integreres på en god måte i byutviklingen.

Oslo SV vil:

- Jobbe mot alle vei- og tunnelprosjekter som øker den fysiske veikapasiteten, som for eksempel E18 Vestkorridoren og motorvei nedenfor Tveita.
- Bruke bompenger og eventuelt andre metoder for veiprisering for å begrense biltrafikken, kutte utslipp og sikre trafikkflyt.
- Redusere hastigheten på alle riksveiene gjennom Oslo for å bedre trafikkflyten, redusere støy og miljøbelastning, og gi bedre luft- og bokvalitet i områder nær store veier.
- Få ned støyplager og lokale utslipp, og bygge ned barrierene motorveier, større fylkesveier og jernbane skaper i lokalmiljøet. Dette må gjøres i samarbeid med Staten Vegvesen og Bane NOR.
- At dersom E6 Oslo Øst bygges, må det skje ut fra byens mål om redusert biltrafikk og prosjektet må ikke øke den fysiske veikapasiteten. Prosjektet må også bidra til bedre bomiljø og mindre støy.
- Bygge lokk over E6 på Furuset for å bedre bomiljøet.
- Sikre korridor for tungtransport til og fra Alnabruterminalen.

- Gjøre Trondheimsveien til en bygate.
- Jobbe for at Oslo kommune overtar ansvaret for Ring 1, og omgjør veien til bygate som kun er åpen for kollektivtrafikk og nyttekjøretøy.
- Innføre nullutslippssone i sentrum innenfor Ring 2 innen 2025.
- At Bane NOR utreder alternativer som gjør utbygging i Brynsbakken overflødig. At en eventuell utvidelse av jernbanen ved Brynsbakken utvikles i samarbeid med lokalmiljøet, og at det tas særlig hensyn til støy og fremkommelighet i området.
- Jobbe opp mot Staten for rask fremdrift på den nye Rikstunnelen for tog.
- At 30 km/t skal være hovedregel for fartsgrense i indre by og i alle bolig-gater. Videreføre arbeidet med å bli pilotkommune med 20-sone rundt barneskoler og i enkelte bolig-gater.
- Samarbeide med Staten om å prøve ut krav til blindsonkamera for tunge kjøretøy.
- Gjennomføre prøveprosjekt for automatisk fartskontroll i bygater.
- Jobbe for flere lade-plasser for elbiler på knutepunkter og i bolig-områder i ytre by.
- Jobbe opp mot regjeringen for å bedre mulighetene for miljøvennlig reise til Oslo fra Europa, f.eks. nattog fra Oslo til København.

En god oppvekst og utdanning for alle

Oslo skal være en god by å vokse opp i for alle. Barn og unge skal få like gode muligheter, uavhengig av bakgrunn. Barnehage, skole, aktivitetsskole, voksenopplæring og lokale fritidstilbud skal bidra til å utjevne forskjeller og motvirke segregering, klasseskiller og begrensende kjønnsroller.

Oslo SV har de siste årene tatt viktige grep for å sikre at alle barn i Oslo får like muligheter. Blant annet er det innført gratis aktivitetsskole i hele byen, vi har økt bemanningen i barnehager i levekårsutsatte områder, bevilgningene til Osloskolen er styrket og det er ansatt flere lærere.

Likevel ser vi at den økonomiske ulikheten i samfunnet er stor og segregeringen øker. Koronapandemien har hatt store konsekvenser for barn og unge i byen vår. Oslo SV mener at det nå er behov for kraftigere grep for å redusere forskjeller og sikre alle barn og unge i Oslo en god oppvekst i tiden fremover.

Oslo SV ønsker at barnehagene, skolene, voksenopplæringen og studenttilbudet skal være fellesskapsarenaer der mennesker med ulik bakgrunn, identitet, livserfaring, funksjonsevne, tro, språk og kultur møtes. Det rike og verdifulle mangfoldet i Oslos barnehager og skoler gir et godt utgangspunkt for å fremme respekt, toleranse og demokrati.

Lek og læring i barnehagen

En god barndom legger grunnlaget for et godt liv, og barnehagen er viktig for barns trivsel, utvikling og læring gjennom hele livet. Oslo SV vil ha en barnehage der leken kommer først, som ivaretar barnas nysgjerrighet og som bidrar til språklig og sosial utvikling.

Barnehagebarn skal møte trygge og kloke medarbeidere med høy kompetanse og tid til å skape gode relasjoner med hvert enkelt barn. Oslo SV vil fortsette å satse på flere ansatte i Oslo-barnehagene, og sørge for at de ansatte får gode muligheter til etter- og videreutdanning. Flerspråklighet og morsmål har en stor egenverdi i barnehagen. Derfor er det viktig å ha og ta vare på ansatte med flerspråklig kompetanse.

Med SV i byråd har det blitt bygget rekordmange barnehageplasser, som har gjort at for første gang i historien går over 90 prosent av alle barn i Oslo i barnehage. Samtidig er det fortsatt deler av byen vår der for mange står utenfor barnehagefelleskapet. Vi må derfor sørge for å fortsatt bygge ut barnehager i områder med lav dekning, og skape et godt tilbud slik at enda flere ønsker å ha barna sine i barnehagen.

Oslo SV vil:

- At det skal føres strengere økonomisk tilsyn av private barnehager. Kommunen bør få tilbake muligheten til å føre økonomisk tilsyn.
- Søke staten om mulighet til å stille kompetanse og kvalitetskrav til private barnehager for å sikre et likeverdig barnehage tilbud i hele byen.
- Jobbe for en felles søskenmoderasjonsordning for familier som har barn i både barnehage og aktivitetsskolen.
- Finne alternativer til plastdekke på uteområder i barnehager, skoler og lekeplasser.
- At leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og at lekens egenverdi skal anerkjennes. Læring i barnehagen skal skje gjennom lek og omsorg. Barnehagene skal ha et stort profesjonsfaglig handlingsrom.

- Gå mot profitt på barnehagedrift. Barnehagedrift er en fellesskapsoppgave og fellesskapets penger skal komme barna til gode. Vi skal fortsette å bygge ut barnehager i kommunal regi, og ikke slippe til kommersielle aktører.
- Rekruttere og videreutdanne flere med pedagogisk kompetanse. Det skal være minst 50 prosent barnehagelærere og 25 prosent barne- og ungdomsarbeidere i barnehagene.
- Styrke grunnbemanningen i barnehagen, og særlig jobbe for et bemanningsløft i barnehager der en høy andel av familiene har levekårsutfordringer.
- Innføre gratis kjernetid i barnehagen i levekårsutsatte områder.
- Ansette kjøkkenassistenter i alle barnehager som ønsker det.
- Sikre en fast tilstedeværende styrer i hver barnehage.
- Utvide dagens vikarpool/ressurspool til å gjelde for alle bydeler. Gjennom en vikarpool vil det bli lettere å sette inn vikarer fra første dags fravær.
- Fjerne kravet om fullført videregående skole for assistenter i barnehage, for å sikre bred og mangfoldig kompetanse blant ansatte.
- Styrke fagsentrene sitt arbeid i barnehager med forebyggende tiltak rettet mot språk og sosiale vansker, og øke satsningen på alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) som en del av dette arbeidet.
- Jobbe for flere kulturopplevelser i barnehagene, for eksempel den kulturelle bæremeisen.

En innholdsrik aktivitetsskole

Oslo SV har sikret gratis aktivitetsskole fra 1-4 klasse i hele byen. Det er en enorm velferdsreform, som har gjort at alle barn kan være med på leken. Nå vil Oslo SV jobbe videre for å heve kvaliteten i AKS og styrke samarbeidet mellom AKS, skolen, kulturskolen, frivilligheten og idrettslagene.

Oslo SV vil:

- Jobbe for en statlig bemanningsnorm i SFO, slik vi allerede har i barnehager og skoler.
- Styrke samarbeidet mellom AKS, idrettslag, kulturlivet, fritidsklubber og frivillige organisasjoner. Disse tilbudene skal være gratis. Alle barn bør få tilbud om å delta i kulturskolen gjennom AKS.
- Bedre kompetansen til ansatte i AKS og la AKS-ansatte ta utdanning som en del av jobben. Styrke de ansattes kompetanse om barn med særskilte behov for tilrettelegging og oppfølging.
- Bedre finansieringen av AKS for å heve kvaliteten på tilbudet og sikre at alle aktiviteter som tilbys er kostnadsfrie for elever og foreldre.
- Sørge for at også privatskoler får gratis AKS.

Les mer om kultur- og idrettstilbud for barn og unge under *En kreativ og aktiv by* på side 42.

En inkluderende fellesskole

Oslo SV har store ambisjoner for skolen. Vi ønsker en fellesskole der ulike elever møtes i samme klasserom. Det er ikke skolens oppgave alene å utjevne sosiale forskjeller, men skolen kan spille en viktig rolle i å gi alle - uavhengig av bakgrunn - like muligheter til å lære og trives.

Alle elever har rett til et godt og trygt skolemiljø uten mobbing og diskriminering. Den digitale utviklingen kan gjøre mobbing enda mer utfordrende å bekjempe. En inkluderende fellesskole er en arena der alle skal føle seg hjemme og være inkludert. Derfor er kampen mot rasisme og diskriminering særlig viktig i skolen. Mobbeombudet som byrådet har opprettet bør styrkes.

Under SVs styre har Osloskolen fått et nødvendig løft. Vi har styrket skoleøkonomien, som lå på et kritisk lavt nivå etter borgerlig byråd i 2015. Vi har bedret kvaliteten på undervisningen, samtidig som vi har sørget for at skolene med størst behov har fått mest støtte. Vi har også ansatt over 1.300 flere lærere i Osloskolen siden det rødgrønne byrådet overtok. Oslo SV ønsker å fortsette å styrke skolenes grunnfinansiering.

Oslo SV ønsker en fellesskole der hver enkelt elev skal bli sett og lyttet til, få tilpasset opplæring og oppleve mestring. Skolen må møte elevene med varierte arbeidsformer som også inkluderer praktisk og estetisk tilnærming, også i teorifagene. Elevene bør introduseres for yrkesrettede fag allerede i slutten av barneskolen og i ungdomsskolen. Oslo SV ønsker å skjerme elevenes fritid og mener derfor at skolearbeidet bør gjøres ferdig på skolen.

Oslo SV er på lag med lærerne. Det er lærerne som står i klasserommet hver dag som kjenner skolehverdagen best. Derfor må skolepolitikken bygge på tillit til rektorene som ledere og lærerne som fagpersoner. Lærere skal få bruke tida si på å se hver enkelt elev, ikke på å fylle ut skjemaer. Tillitsreformen i Osloskolen skal videreføres, slik at ansatte i skolene får større frihet til selv å vurdere hvilke metoder og kartlegginger som skal brukes.

Oslo SV vil:

- Legge til rette for at naturen brukes som en del av undervisningen for alle trinn.
- Sikre grunnleggende ferdigheter som lesing, regning og skriving, som er avgjørende i de første skoleårene.
- Styrke de praktiske og estetiske fagene i skolen, og legge til rette for mer læring gjennom lek og fysisk aktivitet, særlig i de tidlige årene i grunnskolen.
- At det skal sikres rom for praktisk-estetiske fag i nye skolebygg og ved rehabilitering av eksisterende bygg.
- Legge til rette for en time fysisk aktivitet hver dag i skolen for alle. Skolene skal ha frihet i hvordan dette organiseres.
- Fortsette å styrke den obligatoriske svømmeundervisningen i Osloskolen slik at alle lærer å svømme - og blir trygge i vann - slik det er slått fast i læreplanen.
- Øke antall plasser på sommerskolens intensive svømmekurs, samt tilby lignende svømmekurs i andre skoleferier i bydeler med særlig behov.
- At nærskoleprinsippet skal være styrende, og legge til rette for mer stabile inntaksgrenser for grunnskolene. Behovet for skolebytte skal begrunnes.
- Styrke elevdemokratiet. Elevene skal ha reell medvirkning i skolen, også når det gjelder innholdet i undervisningen.
- Gjøre leksefrie skoler til normen på grunnskolen i Oslo. I neste periode vil vi prioritere 1. til 4. klasse.
- Fjerne ren stykkprisfinansiering i grunnskolen og fortsette styrkingen av grunnfinansieringen til skolene.
- Fortsette opptrappingen av gratis skolemat til å gjelde hele grunnskolen i tillegg til videregående. Innfasingen bør starte i levekårsutsatte områder.
- At alle elever i Oslo skal ha tilgang på et skolebibliotek i tilknytning til sin skole. Bibliotekene skal ha ansatt fagutdannet skolebibliotekar og et mediebudsjett.

- Sikre fremdriften i nye skoleprosjekter og øke ressursene til rehabilitering av skoler. Alle nye og gamle skoler må sikres nødvendig universell utforming.
- Styrke tegnspråkopplæring for elever som trenger det.
- Styrke opplæringstilbudet til samiske elever og sikre at alle barn og unge i Oslo kommune blir kjent med samisk språk og kultur slik det er lagt opp til i læreplanene.
- Styrke opplæringen til elever med lovfestet rett til særskilt norskopplæring - sikre barn og unges behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagstøtte.
- Sørge for at skolene har kompetanse og økonomi til å ta i mot elever med funksjonsnedsettelse på en måte som sikrer deres potensial for utvikling og mestring.
- Gjøre de siste Osloprøvene frivillige for skolene, og jobbe for at nasjonale prøver blir utvalgsprøver slik at ikke alle elevene i Oslo må ta dem hvert år.
- Sørge for tilstrekkelig opplæring og støtteapparat sånn at lærere og annet personell skal være i stand til å forebygge og håndtere voldelige og truende situasjoner.
- Styrke skolehelsetjenesten og det psykiske helsetilbudet for elevene gjennom hele skoleløpet. Sikre at de er lett tilgjengelige på skolen.
- Styrke den spesialpedagogiske kompetansen og veiledningen på skolene for å sikre at alle elever med behov for særskilt tilrettelegging får bistand fra kvalifisert fagpersonale så tidlig som mulig.
- Lage en handlingsplan med tiltak for å øke motivasjonen og hindre frafall blant elever med høyt læringspotensial.
- Sørge for at skolene får tilstrekkelige ressurser til å følge opp barn med særskilte behov for tilrettelegging og oppfølging. Finansieringen bør ikke begrenses til noen utvalgte diagnosegrupper slik som i dag.
- Styrke laget til eleven. Gjennomføre en opptrappingsplan for helse- og sosialfaglig kompetanse i skolen.
- Alle elever skal ha 30 minutters spisepause. Bruken av skjerm skal begrenses.
- Sikre at foreldre kan regulere hva digitale enheter fra skolen kan brukes til utenfor skoletid.
- At alle elever skal lese bøker og øve på å skrive for hånd i løpet av de første skoleårene, i tillegg til bruk av digitale læremidler.
- Styrke satsningen på digital kompetanse og kunnskapen om effekten av skjermbruk i Osloskolen. Digitale læremidler skal brukes på en læringsfremmende måte.
- Sikre at elever har tilgang til bøker og andre trykte læremidler, i tillegg til digitale.
- At barn og ungdom som venter på behandling av asylsøknaden, eller oppholder seg i landet etter avslag på asylsøknad, skal ha rett til undervisning i grunnskole og videregående opplæring.
- Bekjempe karakterpress. Gjennomføre flere forsøk med alternative vurderingsformer og alternativer til eksamen.
- Legge frem en handlingsplan mot segregering og konkurranse mellom skolene i Oslo.
- Legge til rette for at naturen brukes som en del av undervisningen for alle trinn.
- Gjøre forsøk med forskjøvet skolestart på ungdomstrinnet.
- Videreutvikle lokale rekrutteringsplaner for lærere og jobbe for at alle elever har lærere med godkjent lærerutdanning i alle timer.

En videregående skole for alle

Det er stadig flere som fullfører videregående opplæring. Samtidig er frafallet fortsatt for stort og forskjellene mellom de videregående skolene er for store. Elevene i Oslo skal kunne

velge blant et mangfold av yrkesfaglige og studieforbereende opplæringstilbud, og kvaliteten i opplæringstilbudet skal være på høyt internasjonalt nivå.

SV i byråd har sørget for at de skolene med størst behov, og som har flest elever i fare for å slutte på skolen, har fått mer ressurser. Samtidig har Oslo SV styrket tilbudet for de elevene som har særlig behov for ekstra oppfølging gjennom videregående løpet. Stadig flere søker på yrkesfaglige program i Oslo.

Men vi er ikke i mål. Oslo SV ønsker å innføre en ny inntaksmodell for videregående skole som gir bedre mangfold på skolene og mulighet for alle, ikke bare de med de beste karakterene, til å velge den skolen de ønsker. I tillegg trengs det en særskilt satsing på de videregående skolene med lavest søkertall.

Oslo SV ønsker å øke andelen som velger fagopplæring ved å styrke det yrkesfaglige skoletilbudet og forbedre informasjonen om elevenes valgmuligheter. I tillegg bør mulighetene for alternative løp på yrkesfag videreutvikles som en del av et styrket samarbeid mellom skole og arbeidsliv, slik at elever kan komme i kontakt med arbeidslivet tidlig.

Osloskolen skal være en tverrfaglig skole som ivaretar hver enkelt elev. Skolen skal ha et godt og tilstedeværende skolehelsetilbud, med kompetanse på seksuell helse, prevensjon og overgrep. Ansatte skal inneha kompetanse til å møte elevenes ulike behov for oppfølging. I tillegg må vi sikre økt lærertetthet, leksehjelp og gratis skolemat.

Oslo SV vil:

- Innføre ny inntaksmodell basert på blandingsmodellen. Blandingsmodellen gjør at alle uansett karakterer har en mulighet til å søke seg inn på alle skoler. Samtidig vil en andel komme inn basert på karakterer slik som i dag. Målet er å få en jevnere fordeling av elever med ulik bakgrunn.
- Bekjempe frafall ved å utvide ordningen med frivillig 11. skoleår og innføre målrettede tiltak for elever som står i fare for å falle fra etter å ha begynt på videregående.
- Sikre at elever som faller ut av videregående opplæring får god veiledning og oppfølging fra NAV. Videreføre og utvide forsøkene med NAV-veiledere ved utvalgte videregående skoler.
- Gjennomføre forsøk med alternative vurderings- og eksamensformer, som mappevurdering.
- Styrke skolehelsetjenesten.
- Legge til rette for fleksible modeller som kan føre fram til fag- og svennebrev, blant annet gjennom å styrke lære kandidatordningen og Fagbrev på jobb-ordningen.
- Sette av penger til rekvalifisering, slik at personer som allerede har en videregående utdanning får muligheten til å kvalifisere seg i et yrkesfag.
- Arbeide for at ordningene med læreplassgaranti skal gjelde for alle yrkesfaglige program, og øke antall lærlingplasser i kommunen.
- Sørge for at alle elever på yrkesfag har tilstrekkelig lokaler og utstyr av god kvalitet.
- Styrke etter- og videreutdanningstilbudet for lærere i videregående, spesielt for yrkesfaglærere og lærere i de praktiske og estetiske fagene.
- Gjøre det enda mer attraktivt for kommunens virksomheter å ansette lærlinger ved å gjeninnføre kommunale lærlingtilskudd.
- Utvikle fagutdanninger til den sirkulære økonomien i videregående skole.
- Styrke fagskolen i Oslo som en viktig etter- og videreutdanning for fagarbeidere.
- Jobbe for at den nasjonale fraværs grensa avvikles, og gi elever mulighet til å bruke egenmelding ved gyldig fravær.

- Gjøre forsøk med fleksitid og forskjøvet start på skoledagen på videregående skoler.

Læring hele livet

En god voksenopplæring er viktig for livslang læring, integrering og for muligheter til å delta i et arbeidsliv i endring. Alle skal kunne delta i arbeids- og samfunnsliv, og det krever grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. Både mennesker med lang utdanning og mennesker uten skolegang har rett og plikt til å lære norsk og kvalifisere seg for arbeidslivet eller videre studier i Norge. Den kommunale voksenopplæringen må ivareta et mangfold av deltakere med ulike behov og forutsetninger.

Oslo SV vil:

- Styrke karriereveiledningen og rådgivningstjenesten i voksenopplæringen slik at deltakerne raskere kan komme ut i arbeidslivet eller videre utdanning.
- At deltakere i voksenopplæringen uten fullført grunnskole skal få tilpasset basisopplæring i norsk, IKT, matematikk, samfunnsfag og naturfag.
- At klassestørrelse og elevsammensetning må være pedagogisk forsvarlig og ta utgangspunkt i deltakernes skolebakgrunn, nivå og progresjon. Gruppene med de største behovene skal ikke ha mer enn 15 deltakere.
- At norskopplæring skal være del av voksenopplæringen og gi alle mulighet til å bestå norskprøven.
- Jobbe for at kontaktlærerressurser blir innført i voksenopplæringen, for å sikre at deltakerne får tett oppfølging av en pedagog i opplæringen.

Landets beste studentby

Oslo er den byen i landet der det bor aller flest studenter. Høyere utdanning er i stor grad et nasjonalt ansvar, men Oslo SV mener at også Oslo kommune har et ansvar overfor sine studenter. Studenter må få mulighet til å delta aktivt i byen de bor i, og de må lyttes til i beslutninger som angår dem. Gjennom bedre og billigere studentboliger, et styrket psykisk helsetilbud til studenter og billigere kollektivtilbud skal vi gjøre Oslo til landets beste by å være student i.

Hver høst står flere tusen studenter i kø for å få studentbolig, og innflyttere risikerer å stå uten et sted å bo fordi de ikke kommer inn på det private boligmarkedet. Derfor vil Oslo SV at det bygges flere studentboliger i Oslo og at studentboliger prioriteres i behandlingen av reguleringsplaner.

Oslo SV vil:

- Få fortgang i studentboligutbyggingen gjennom å prioritere behandling av reguleringsplaner som omhandler studentboliger, samt vurdere å tilpasse rekkefølgekravet til studentboliger.
- Gjennomgå eiendom som Oslo kommune eier, og utrede muligheten for bortfeste, utleie eller salg av eiendom til SiO.
- Bedre det psykiske helsetilbudet til studenter ved å gi tilskudd til SiOs psykisk helse- og rådgivningstjeneste, og sikre at dette forblir et gratis tilbud.
- Sikre at studenter blir lyttet til i beslutninger som angår studenter, ved å sikre studenter som eget ansvarsområde hos en byråd og opprette et eget brukerråd for studenter.
- Utarbeide en kommunal studentmelding som gir et kunnskapsgrunnlag for hvordan man kan forbedre Oslo som studentby, både faglig og sosialt.

- Vurdere å innføre insentiver for å få studenter til å melde flytting til Oslo etter modell fra andre studentbyer, for eksempel kulturrabatt eller billigere kollektivtransport.
- Prioritere studentorganisasjoners tilbud på halltid i idrettshaller over ordinær bedriftsidrett.
- Sikre rettshjelpstilbudet til studenter gjennom å øke bevilgningen til JURK og Jussbuss.
- Sikre studentrabatt på alle kulturopplevelser i kommunens regi.
- Gi støtte og tilskudd til SiOs arbeid med det nye studenthuset i St. Olavs gate.
- At Oslo kommune og utdanningsinstitusjonene skal samarbeide om aktuell kompetanse og kompetanseutvikling til gode for studentene og innbyggerne.
- Innføre kommunale retningslinjer for studenter i praksis, for å sikre bedre arbeiderrettigheter og en bedre praksisopplevelse.

Les mer om studentrabatt på kollektivtransport under *Et godt kollektivtilbud* på side 12.

Les mer om et godt seksualhelsetilbud til studenter under *En god seksuell helse* på side 50

Et godt og trygt arbeidsliv

SVs mål er arbeid til alle. God tilknytning til arbeidslivet er med på å redusere forskjellene i makt og rikdom. I Oslo-regionen er det særlig viktig å satse på et godt organisert arbeidsliv, ettersom det er utfordringer knyttet til fattigdom, arbeidslivskriminalitet og sårbare unge. Arbeid kan gi verdighet og mening, og sørger for inkludering og deltakelse i samfunnet. Fast, lønnet arbeid er den viktigste faktoren for å redusere fattigdom og for å forbedre levekår.

Faglige rettigheter er en styrke i arbeidslivet, og fagbevegelsen er en viktig samarbeidspartner for å nå målet om et godt og trygt arbeidsliv. I all sin politikk skal Oslo kommune jobbe for gode og trygge arbeidsvilkår. Dette gjelder både der kommunen møter næringsliv, private og ideelle aktører, men også der kommunen selv er arbeidsgiver.

Kampen mot useriøse aktører og gråsoner i arbeidslivet

Maktbalansen i dagens arbeidsliv er skjev, og mange opplever useriøse arbeidsgivere. Arbeidsgivere i byen vår må respektere den norske modellen.

Bransjer som transport-, bud- og leveringstjenester, renhold og restaurant har svakt organiserte arbeidstakergrupper. Dette utnyttes ved at det tilbys betingelser langt under tariffbestemmelsene og gjennom ulovlig innleie. Innen mange bransjer og yrker blir også stadig flere tvunget til å bli selvstendig næringsdrivende, etter press fra arbeidsgiver. Dette er en utvikling som fører til utrygghet for den enkelte og et uregulert arbeidsmarked. Arbeidsgiveransvaret pulveriseres og arbeidstakerne står igjen med færre rettigheter.

Gjennom Oslomodellen stiller kommunen krav ved anskaffelser av varer, tjenester og bygg og anlegg. Innføringen av Oslomodellen er et viktig virkemiddel i kampen for et seriøst og anstendig arbeidsliv i Oslo. Oslo SV vil fortsette å sikre trygge ansettelser, hindre sosial dumping og styrke arbeidet mot arbeidslivskriminalitet. Ansatte skal være trygge hvis de tar opp kritikkverdige forhold.

Oslo SV vil:

- Videreutvikle Oslomodellen og kontrollmekanismer som sikrer at modellen fungerer etter hensikt.
- Opprette kontrollmekanismer for å sikre at Oslomodellen fungerer etter hensikt.
- At Oslo kommune skal tilrettelegge for økt fagutdanning innenfor bransjer som har behov for faglært arbeidskraft.
- At det ved etablering av ny næringsvirksomhet i Oslo skal innføres krav som sikrer trygge og anstendige arbeidsforhold.
- Utrede hvordan skjenkebevillingen kan brukes som et virkemiddel mot useriøse aktører i bransjen.
- At Oslo kommune bare skal ta imot ferger der det gjelder norske lønns- og arbeidsvilkår.

Profittfri velferd og rekommunalisering

Oslo SVs mål er at Oslo kommune skal praktisere profittfri velferd og at tjenestene i hovedsak drives i regi av kommunen. Byrådets rekommunalisering av renovasjon- og gjenvinningsetaten har vært en stor suksess. Dagens byråd har gjennomført tilbakeføring av de kommersielle sykehjemmene til kommunal eller ideell drift. Oslo SV vil rekommunalisere flere tjenester for å sikre et godt, universelt tjenestetilbud og gode lønns- og arbeidsvilkår. Når det blir mulig skal tjenestene rekommunaliseres fortløpende.

Rekommunalisering av bussdrift med tilhørende serviceverksted kan være et viktig neste steg i Oslos arbeid for å ta tilbake tjenester i egen regi.

Kollektivtjenestene i Oslo er et samarbeid med Viken/Akershus, som er svært viktig for et godt transporttilbud på tvers av fylkesgrensene. Det må derfor utredes hvordan kollektivtransporten kan drives i egen regi uten at det svekker tilbudet i byen og mellom Oslo og omegn. Målet må være at kollektivtjenestene organiseres slik at pengene som brukes på kollektivtrafikk kommer de reisende best mulig til gode.

Kommunen vil kunne få stordriftsfordeler og større styring over helheten i kollektivtransporten i Oslo ved å samle driften. Arbeids- og lønnsvilkårene til de ansatte kan bli styrket, og det vil kunne føre til flere lærlingeplasser.

Oslo SV vil:

- At Oslo kommune selv skal eie og drive all kollektivtransport i Oslo når kontrakter for busstruter går ut.
- At vedlikehold, drift og service av kollektivtransporten skal være i kommunal regi.
- Ta renholdet tilbake i kommunal regi når kontrakter utløper.
- At parkdrift skal drives i kommunal regi.
- Bygge opp kommunens kapasitet i hjemmetjenestene for å gjøre kommunen uavhengig av kommersielle tilbydere

Les mer rekommunalisering av barnehagene under *Lek og læring i barnehagen* på side 16.

Les mer om rekommunalisering av barnevernet under *Barnevern* på side 29.

Oslo kommune - en god arbeidsgiver

Oslo kommune skal arbeide for gode arbeidsvilkår og reell medbestemmelse i hele kommunen. Arbeidet med tillitsreform skal fortsette, slik at de ansatte i kommunen blir sett på som en ressurs og det utøves tillit til de ansatte. God ledelse er en av de viktigste faktorene for både ansatte og utvikling av gode tjenester.

Oslo kommune skal jobbe aktivt for å være en inkluderende arbeidsplass. Hele, faste stillinger er hovedregelen, heltid bidrar til økt stabilitet som gir økt faglighet, kontinuitet, forutsigbarhet og sikrer trygghet og kvalitet for både innbyggere og ansatte. Grunnbemanningen i helse- og oppvekstsektoren skal styrkes ytterligere, og arbeidet med å øke andelen i fulltidsstillinger fortsetter. Det er påstartet et prosjekt med arbeidstidsreduksjon i kommunen, og Oslo SV vil følge dette opp med å arbeide for varig arbeidstidsreduksjon med full lønnskompensasjon for hele kommunen på sikt. Lønnsforskjellene mellom kjønn og mellom lavt- og høytlønnte skal utjevnes. Prinsippet om lik lønn for likt og likeverdig arbeid skal gjelde i Oslo kommune og lønnsforskjellene mellom bydelene skal utjevnes.

Når Oslo kommune ansetter skal det prioriteres å satse på grupper som ellers har utfordringer med å komme inn i arbeidsmarkedet. Arbeidsplassene og IKT-systemene skal være universelt utformet, og det er nulltoleranse for diskriminering og trakassering.

Oslo SV vil:

- Arbeide for mer heltid og etablering av ressurspooler på aktuelle områder.
- Sørge for at Oslo kommune må opptre som én arbeidsgiver slik at virksomhetene kan samarbeide om å tilby heltidsstillinger på tvers av kommunen.

- At arbeidsdagen gradvis nedkortes med full lønnskompensasjon for kommunens ansatte, med 6-timersdagen som mål. Det skal i perioden settes av mer penger til arbeidstidsreduksjon.
- Utvikle en felles, helhetlig lederopplæring i Oslo kommune. Opplæringen skal sikre tillitsbasert ledelse, inkluderende arbeidsliv, antirasisme og kompetanse om arbeidsvilkår og medbestemmelse. Tillitsvalgte og verneombud skal inkluderes i deler av opplæringen.
- Opprette en mentorordning og bruke denne aktivt i rekrutteringen av personer med minoritetsbakgrunn til lederstillinger i kommunen.
- Utvide Oslo kommunes rekrutteringsordning for personer med funksjonsnedsettelse.
- At hele og faste stillinger skal være hovedregelen i Oslo
- Bruke kompetanseheving og tilrettelegging for etter- og videreutdanning som et verktøy for at flere kan få hele og faste stillinger.
- At antall lærlinger og praksisplasser i kommunen skal økes.

Les mer om lærlingplasser i kommunen under *En videregående skole for alle* på side 19.

Les mer om tillitsreform og velferdstjenester under *Helse og velferd i ulike livsfaser* på side 26.

Helse og velferd i ulike livsfaser

Felleskap, små økonomiske forskjeller, gode omgivelser og fravær av fattigdom, ensomhet og diskriminering er de viktigste faktorene for god helse og velferd i hovedstaden. Ved å tilrettelegge for meningsfulle aktiviteter, gode relasjoner, medborgerskap, tidlig innsats og forebygging vil vi bygge velferd for alle innbyggere og forebygge behovet for omfattende tjenester. Velferd er ikke noe kommunen gir til innbyggerne, det er noe vi utvikler sammen, med livskvalitet som mål. God velferd krever samspill mellom folk og system, og mellom kommune og frivillighet. Oslo SV vil videreutvikle og styrke velferdskommunen Oslo med utgangspunkt i kunnskap, samskaping og tillit.

Alle innbyggerne i Oslo er i større eller mindre grad avhengige av gode kommunale tjenester for å leve liv i tråd med egne ønsker og verdier. Da må vi sikre velferdstjenester som spiller på lag med befolkningen og er tuftet på fagkompetanse og mindre byråkrati. Oslo SV vil derfor styrke arbeidet med tillitsreform i kommunen. Tillitsreform handler om å gi ansatte og ledere faglig myndighet til å treffe beslutninger sammen med innbyggerne uten overdreven bruk av kontroll. Brukere av kommunens tjenester skal oppleve tillit i møte med dem. Dette gjøres gjennom å bygge rammer for godt samspill mellom folk og fagfolk. De skal oppleve selvbestemmelse på individnivå og medvirkning på systemnivå.

Mange opplever at inngangen til kommunens velferdstjenester er vanskelig. Slik skal det ikke være. Det skal det være enkelt å møte kommunen og å få hjelp. Oslo SV vil bygge ned barrierer for godt samspill mellom kommune og innbyggere. Velferden må baseres på kunnskapsbaserte, universelle ordninger og ha god grunnbemanning. Uavhengig av hvor du bor skal du få et likeverdig tilbud av tjenester i Oslo kommune.

Oslo SV vil:

- Styrke arbeidet med en tillitsreform i kommunen slik at ansatte og tjenestebrukere kan finne de beste løsningene sammen.
- At folk skal få hjelp uten lange søknads- og klagesaksprosesser. Derfor vil vi jobbe for at lavterskeltilbudet Oslohjelpe styrkes og utvides, og at kommunens velferdstjenester henter inspirasjon fra denne måten å jobbe på.
- Sikre høy kvalitet på tolker. Barn skal aldri brukes som tolker, og tolketiden skal ikke gå utover samtaletiden.
- At alle ansatte i kommunens helse- og velferdstjenester skal få systematisk faglig veiledning og oppfølging i sin yrkesutøvelse.
- Kartlegge og styrke helse- og velferdstjenestenes minoritetskompetanse. Kommunen skal vurdere å be om minoritetsspråk- og minoritetskulturkompetanse som krav når stillinger utlyses.
- Etablere bedre samhandling mellom kommunale tjenester, spesialisttjenester og innbyggerne.
- Møte transpersoner og ikke-binære på en verdig og god måte i alle deler av helsevesenet, og sikre ressurser til Oslos helsestasjon for kjønn og seksualitet (HKS).
- Vurdere størrelsen på egenandelene i velferdstjenestene.
- Styrke arbeidet mot overgrep og vold mot risikoutsatte voksne og eldre.
- Søke staten om å utarbeide et prøveprosjekt hvor kontantstøtten omgjøres til en ventestøtte.
- Endre kommunalt regelverk slik at det gis bostøtte til beboere på omsorgsboliger og andre kollektive boformer, ut fra samme kriterier som til andre boliger

- Gi ansatte som er svake i norsk, mulighet og tid til å styrke sin norskkompetanse i arbeidstiden

Sikker digital utvikling og innbyggerrettede digitale tjenester

Oslo kommune skal forbedre tjenestene til innbyggerne og forenkle hverdagen for de ansatte gjennom kunnskapsbasert utvikling. Oslo kommune skal behandle opplysninger på en sikker og lovlig måte som skaper tillit hos innbyggere og samarbeidspartnere. Kommunen skal eie, ha oversikt over og kontroll på egne data, sikre innbyggernes personvern og demokratiske rettigheter. For å styrke demokratiet og sikre godt personvern skal kommunen utvikle en strategisk personvernspolitikk.

Det er viktig at Oslo kommune selv har kompetansen og ressursene til å drive den digitale utviklingen. Tjenesteutviklingen skal drives kontinuerlig og tverrfaglig. Digital utvikling skjer i samarbeid med innbyggere, næringsliv, frivillig sektor og andre offentlig aktører. I de tilfeller kommunen er i markedet for digitale tjenester skal det stilles krav til trygg og sikker behandling av kommunens og innbyggernes informasjon.

Digital kompetanse handler om muligheten til å kunne ha kontroll over eget liv og ha mulighet til å benytte seg av samfunnets essensielle tjenester. Kommunen skal være tilgjengelig uavhengig av digital kompetanse, og hjelpe befolkningen å øke sin digitale kompetanse.

Oslo SV vil:

- At den digitale utviklingen skal drives i regi av kommunen og fortsette arbeidet med å redusere bruken av eksterne IT-konsulenter.
- At kommunen skal sikre god informasjonssikkerhet og personvern, både når kommunen selv er utvikler og når kommunen benytter eksterne leverandører.
- Utarbeide en strategisk personvernspolitikk for hele kommunen.
- Basere bruk av ny digital teknologi på kunnskap. For å lykkes i den digitale utviklingen må kommunen drive med strategisk kompetanseutvikling.
- At kommunen skal være tilgjengelig for å hjelpe innbyggere med ulik digital kompetanse.
- Arbeide for å øke den digitale kompetansen hos innbyggerne for å motvirke digitalt utenforskap, for eksempel gjennom tilbud på bibliotek, seniorsentre og frivillighetssentre.
- At digitale tjenester kommunen tilbyr skal være likeverdige og universelt utformet.
- Kartlegge behovet for å etablere et prøveprosjekt med datahjemmehjelp i omsorgstjenesten.

Gode møteplasser

Gode møteplasser er viktige for å skape møter mellom mennesker i byen vår. At folk treffes på tvers av skillelinjer som generasjon, økonomi og interesser bygger et robust fellesskap. Vi prioriterer derfor å legge til rette for steder folk kan møtes både ute og innendørs.

Møteplasser med kvalifiserte fagfolk utgjør en viktig del av kommunens forebyggende arbeid knytta til utenforskap og ensomhet.

I Oslo har vi et bredt utvalg av bibliotek, fritidsklubber, frivilligsentraler og seniorsentre, og Oslo SV vil prioritere å styrke disse og den viktige rollen de spiller for at Oslos befolkning i alle aldre skal ha gode lokalsamfunn.

Oslo SV vil:

- Øremerke midler til fritidsklubber og fritidstilbud.

- Styrke fritidsklubber og andre fritidstilbud for barn og ungdom i levekårsutsatte områder slik at flere ønsker å være med.
- Jobbe for at kommunale møteplasser skal være inkluderende og universelt utformet.
- Sikre og styrke bibliotek og seniorsentre som møteplasser, med aktive tiltak for å inkludere nye besøkende, og legge til rette for besøkende med demens.
- Jobbe for å utvikle bedre tilpassede tilbud for flerkulturelle eldre.
- Utvide mulighet for at ungdom kan bo og delta sosialt på sykehjem.

Les mer om møteplasser i bybildet under *En levende by* på side 38.

Les mer om møteplasser i kulturlivet, idretten og frivilligheten under *En kreativ og aktiv by* på side 42.

En helsefremmende by

For å bedre helsen i befolkningen, må vi se helse og økonomisk fordeling i sammenheng. Arbeidet for god helse må skje gjennom hele livet, fra barndom til alderdom. God folkehelse handler om å gjøre det lett å ta gode helsevalg i det daglige, som å holde seg i god fysisk form, ha et sunt kosthold og et sosialt liv.

Fastlegeordningen er viktig for god helse og må omfatte alle innbyggerne. I dag er denne ordningen under press og det er vanskelig å rekruttere nok fastleger. Oslo SV vil innføre tiltak for å gjøre fastlegeyrket mer attraktivt og dermed øke kapasiteten i fastlegeordningen.

Gode hjemmetjenester er en forutsetning for at folk skal kunne bo trygt i egne hjem så lenge de vil. Oslo SV er særlig opptatt av at behovene til de mest hjelpetrequende blir ivaretatt, med tildeling av nok bistand i hjemmet, faglig kvalitet på tjenestene og institusjonsplass ved behov.

Oslo SV vil:

- Fortsette å styrke frisklivssentraler og folkehelsekoordinatorer.
- Styrke samarbeidet mellom de kommunale helsetjenestene, frisklivssentralene og norske pasientorganisasjoner for å sikre likepersonsarbeid og økt mestring for brukerne.
- Etablere kommunale fastlegekontor i områder med svak legedekning og tilby leger i allmenntjenesten ansettelsesforhold med regulert arbeidstid, pensjonsordning, spesialisering og godt utstyrte legekontorer.
- Gi unge gratis fastlege fram til fylte 20 år.
- Sikre et godt tilbud av fysioterapeuter, ergoterapeuter og logopeder.
- Sikre tilgang til terapibad i varmtvannsbasseng for gruppene som trenger det.
- Jobbe for at papirløse skal få helsehjelp på lik linje med alle andre.
- At Oslo kommune skal tilby akuttovernatting og sikre finansiering av akuttovernattingstilbud for fattige tilreisende og andre trengende. Ingen skal måtte sove ute i Oslo.
- Sikre at kommunens tjenester har tilgang på fagpersonell med ernæringsfaglig bakgrunn som kan veilede om kosthold.
- Styrke og utvikle tilsyn for å følge opp tjenestene.
- Prioritere tid til svømmeopplæring for voksne som ikke kan svømme ved kommunale bad.

Les mer om skolemat under *En inkluderende fellesskole* på side 17.

Les mer om tilrettelegging for funksjonsnedsatte under *Nedbygging av funksjonshemmende barrierer* på side 47.

Barnevern - en god oppvekst som varer livet ut

Noen familier vil ha behov for oppfølging fra barneverntjenesten. Barnevernet skal være en ressurs for familiene, og først og fremst bidra til å styrke oppvekstvilkårene i hjemmet. Vold, omsorgssvikt og seksuelle overgrep mot barn er alvorlige samfunnsproblemer. Det er viktig at barn som befinner seg i slike situasjoner møter voksne som ser og hører dem. Barn og unge må bli møtt med åpenhet, ydmykhet, kjærlighet og medbestemmelse. Fosterhjem er et viktig tiltak når barn ikke kan bo hjemme. Fosterhjemsordningen må styrkes med veiledning og oppfølging i tråd med barnets behov.

Barnevernet forvalterer mye makt og møter et stort mangfold av familier. Derfor er det viktig at barnevernet har minoritetskompetanse slik at de er i stand til å gjøre gode vurderinger i møte med den enkelte familie. I tillegg ser vi at enkelte miljøer har stor frykt for barnevernet, og det er derfor behov for å jobbe med kommunikasjonen mellom disse miljøene og barneverntjenesten.

I byråd har Oslo SV sørget for å styrke barnevernet med økte ressurser, i tillegg til at vi har startet en omstilling vekk fra kommersielle aktører over til kommunale og ideelle. Det trengs ytterligere styrking av budsjettene, samt omstilling, for å skape et barnevern som oppleves trygt for barn.

Oslo SV vil:

- Øremerke tilskudd for å gjennomføre en opptrappingsplan som styrker bemanningen i barnevernet, særlig i levekårsutsatte områder.
- Styrke det kommunale barnevernet, og fase ut kommersielle aktører. Kommunen skal bygge opp egne tiltak som i samarbeid med ideelle aktører dekker bydelenes behov for tiltak.
- Styrke fosterhjemsomsorgen og sørge for at grunnstøtten til kommunale fosterhjem er i tråd med anbefalingene til KS.
- Fortsette satsingen på Barnehjernernevernet.
- Ha en aktiv rekruttering av ansatte og fosterfamilier med ulik bakgrunn for å gjøre barnevernet mer representativt.
- Sikre at enslige mindreårige flyktninger får bofellesskap eller fosterhjem gjennom barnevernet når deres bakgrunn og behov tilsier at dette er beste løsning.
- Sikre finansieringen av ettervern til barnevernsbarn mellom 18 og 25 år slik at de får en trygg overgang til voksenlivet.

Les mer om gode oppvekstvilkår under *En god oppvekst og utdanning for alle* på side 15.

Les om møteplasser under *Gode møteplasser* på side 27.

Gode lokalsykehusstilbud i Oslo

Befolkningen i Oslo skal ha sykehus som ivaretar deres behov på en best mulig måte. Oslo SV mener - i likhet med resten av Oslo - at dette blir best ivare tatt ved å bygge Aker som lokalsykehus for alle fire bydeler i Groruddalen i ett byggetrinn. Vi vil ha en trinnvis videreutvikling av Ullevål sykehus med fortsatt ansvar for akutt- og beredskapsfunksjoner for Oslo og helseregionen. Oslo SV går inn for å bevare Gaustad psykiatriske sykehus til

psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling og at Rikshospitalet opprettholdes med regionale- og landsdekkende funksjoner.

Oslo SV vil aktivt motarbeide Helse Sør-Øst sine sykehusplaner for Oslo med store sykehus på både Aker og på Rikshospitalet. Vi vil utrede videre sykehus på Ullevål tomte og gå imot alle eventuelle planer om nedleggelse og salg av Ullevål sykehus.

Oslo SV vil:

- Stå sammen med Oslos befolkning i kampen for et godt sykehus tilbud i Oslo og mot nedleggelse av Ullevål sykehus.
- Bevare Gaustad sykehus for pasientene og stoppe nedbyggingen av sengeplasser i psykisk helsevern.

Trygt svangerskap og barselstid

En god oppvekst starter i svangerskapet. Mye av ansvaret for oppfølgingen av mødre og spedbarn har blitt overført fra sykehusene til kommunene. Dette krever at kommunen øker antall jordmødre for å kunne gi fødende en god nok oppfølging. Satsingen har allerede vært stor, men Oslo SV ønsker å øke antall jordmødre i kommunehelsetjenesten ytterligere.

Oppfølgingen av gravide og nybakte mødre fokuserer i stor grad på det fysiske rundt det å bli foreldre. Kunnskapen og kompetansen om psykisk helse burde være en naturlig del av oppfølgingen. Derfor har Oslo kommune etablert hjemmebesøksprogrammet "Nye Familier", som tilbyr alle som får barn for første gang i Oslo så mange hjemmebesøk de vil ha, samt doblet jordmorkapasiteten i kommunen. Barsels- og svangerskapsoppfølging er viktig for kvinnehelsen, og Oslo SV vil at alle kvinner skal føle seg godt ivaretatt i møte med kommunen.

Oslo SV vil:

- Ansette flere jordmødre.
- Utvide tilbudet om hjemmebesøk før og etter fødsel til å også gjelde alle flergangsfødende.
- Sikre at alle mødre får tilstrekkelig tilbud om ammehjelp hjemme hos seg selv.
- Utvide tilbudet om oppfølging til fødende med sammensatte problemer til flere bydeler, også kjent som programmet "Sammen på vei". De levekårsutsatte bydelene skal prioriteres.
- At det utvikles et lavterskeltilbud for å håndtere milde til moderate både fysiske og psykiske utfordringer etter fødsel, med mål om å forebygge utviklingen av alvorlige lidelser.
- Innlemme det fjerde trimesteret i oppfølgingen som kvinner og barn får av helsestasjonen.
- Støtte opp om «Flerkulturell doula» i Oslo.
- Kjempe for gode, trygge og varierte fødetilbud i Oslo. Vi vil bevare ABC-klinikken.

Les mer om prevensjon og seksuell helse under *En god seksuell helse* på side 50.

Et godt psykisk hjelpetilbud

Psykiske helseplager rammer svært mange av oss i løpet av livet. Derfor må vi bedre hjelpetilbudet og sikre gode forebyggende tiltak. God psykisk helse er viktig for alle. Gode

Levekår og fokus på livskvalitet er avgjørende. Gode møteplasser og bygging av relasjoner har forebyggende effekt.

Etterspørsel og behov for psykiske helsetjenester i regi av bydelene har økt de siste årene, og særlig i perioden under og etter koronapandemien. I tiden framover ønsker Oslo SV å fortsette å arbeide for et mer tilgjengelig og tilrettelagt psykisk helsetilbud, slik at alle kan få den hjelpen de trenger.

Oslo SV vil:

- Sikre lavterskeltilbud og øke grunnbemanningen i psykisk helse og rustjenester slik at barn og unge får tidlig og rask hjelp når de trenger det.
- Øke midlene til psykisk helse og rustilbud i bydelene.
- Fortsette med å innføre «Oslo en traumeinformert by» i hele kommunes system.
- Forbedre samarbeidet mellom BUP og de kommunale tjenestene for å sikre flere døgnplasser innen spesialisthelsetjenesten for barn og unge.
- Forbedre samarbeidet mellom BUP og barnevernet.
- Styrke det akutte psykiske helsetilbudet i Oslo slik at personer som opplever en psykisk helsekrise får god hjelp når krisen inntreffer.
- Videreutvikle Oslohjelpa, slik at familier kan få hjelp etter behov, uten lange utredninger, vedtak og diagnostisering.

Kunnskap og solidaritet på rusfeltet

Oslo SV ønsker en radikal endring i rusmiddelpolitikken. Politikken må være kunnskapsbasert, med forebygging og skadereduksjon som mål. Det gjelder alkohol og andre rusmidler. Rusmiddelbruk skal ikke møtes med straff, men med tiltak som virker. Skadelig rusmiddelbruk og avhengighet må møtes med hjelp og omsorg. Det rødgrønne byrådet har styrket rusomsorgen i Oslo. Vi har startet opp et forsøk med heroinassistert behandling, åpnet røykerom for heroinbrukere, sikret utdeling av brukerutstyr i alle bydeler, samt væresteder og tiltak for rusavhengige i bydelene.

Oslo SV vil fortsette å styrke innsatsen på rusfeltet fra straff til forebygging og hjelp, og vil jobbe opp mot staten for en rusreform som avkriminaliserer bruk og besittelse av ulovlige rusmidler. Vi vil styrke rusomsorgen slik at rusavhengige kan leve verdige liv. Rusavhengige skal ha et trygt sted å bo, og sikres hjelp til å kunne ha arbeid og delta i andre meningsfulle aktiviteter. Opphold i rusinstitusjon skal være målrettet og tidsbegrenset, og understøtte det rusfaglige arbeidet i bydelene.

Oslo SV vil:

- Gjennomføre prøveprosjekt med rusreform i Oslo.
- Sikre Oslos innbyggere tilgang på trygge og anonyme rusmiddelanalysetjenester.
- At det offentlige og frivillige behandlings-, bo- og omsorgstilbudet styrkes.
- At det innføres forpliktende tidsfrister for å starte avrusning og behandling for den som søker hjelp med å komme ut av rusmiddelavhengighet.
- Styrke ettervernet for rusavhengige, og sikre tilbud om booppfølging, arbeidstrening og lavterskel aktivitetstilbud under og etter behandling.
- At det skal være bedre overganger mellom tiltak og nivåer i rustiltakene. Styrke samhandlingen mellom spesialisthelsetjeneste og kommune.

- Videreutvikle tilbudet av væresteder med lav terskel og høy grad av medvirkning, med vekt på flere tilbud i ytre by.
- At arbeidsrettede tjenester kan pågå parallelt med behandling for rus og psykisk helse.
- Opprette Ruspolitisk råd med representanter fra brukerorganisasjonene.
- At ingen skal miste sin plass i rusinstitusjon før en egen, egnet bolig i bydelen kan tilbys.

Tannhelse for alle

Nasjonalt har SV gjennom forhandlinger med regjeringen fått gjennomslag for å starte arbeidet med en tannhelsereform, slik at det ikke skal være lommeboka som bestemmer hva slags tannhelse du har. Flere unge får billigere tannlege, det blir mer støtte til barn og unge som trenger tannregulering, og kapasiteten i den offentlige tannhelsetjenesten økes. Midlene som er bevilget benyttes i Oslo til en varig styrking av eldres tann- og munnhelse, i tillegg til å få ned etterslepet for en rekke andre grupper.

Tenner er en del av kroppen, og tannlegetjenesten hører naturlig med i det offentlige helsevesenet. Derfor bør tannbehandling dekkes av det offentlige på lik linje med annen behandling i spesialisthelsetjenesten. Oslo SV vil jobbe for at alle skal ha råd til nødvendig tannbehandling. Inntil en tannhelsereform i statlig regi kommer på plass, bør Oslo gå foran og arbeide for at flere grupper av Oslos innbyggere skal få et bedre og rimeligere offentlig tannhelsetilbud.

Oslo SV vil:

- Bygge ut den kommunale kapasiteten i tannhelsetjenesten, slik at alle som har rett til tannhelsetjenester i det offentlige blir fulgt opp.
- Tilby gratis årskontroll til uføretrygdede og minstepensjonister.
- Sikre at tannhelsetjenestene har kompetanse til å avdekke vold, omsorgssvikt og seksuelle overgrep mot barn og unge.
- Sikre at eldre får bedre tannhelsetjenestetilbud på sykehjem, omsorg+ og i omsorgsboliger

God helsehjelp til eldre

SVs eldrepolitikk vil styrke helsetilbudet til de mest hjelpetrengende og samtidig støtte opp om eldres selvhjelpenhet og tiltak for å forebygge sykdom, skader og ensomhet. For eldre er tillitsreform, kompetanse, hele stillinger og styrking av fastlegeordningen avgjørende. Det må være nok sykehjemsplasser til de som trenger det, også når antall eldre med hjelpebehov øker. God og forutsigbar oppfølging må sikres gjennom bedre samhandling mellom tjenestenivåene. Hvilken hjelp som skal gis, skal vurderes sammen med den det gjelder, også når det er behov for sykehjemsplass. Helsehusene må ha nok personell og ressurser til å kunne gi nødvendige rehabiliteringstjenester. Det må legges til rette for at eldre kan bo trygt hjemme og komme seg ut uten risiko. Tjenestene må gjenspeile og tilpasses mangfoldet i befolkningen.

Oslo SV vil:

- At helshusene skal ha tilstrekkelig og kompetent bemanning til å fylle funksjonen for rehabilitering og opptrening etter sykehusopphold.
- Gjennomføre bedre og flere tilsyn i hjemmetjeneste og på institusjoner.
- At sykehjemsbeboere skal få tilbud om aktiviteter basert på egne behov og ønsker.

- Bedre mulighetene for tilbereding av egne måltider på institusjoner. Beboere på sykehjem skal ha et næringsrikt og variert kosthold.
- Styrke tilbudet til mennesker med demens og avlastning for deres pårørende.
- At ingen med fortsatt tilsyns- og pleiebehov skal sendes hjem før et tilfredsstillende tilbud om hjemmehjelp er etablert.
- At det til enhver tid skal være tilstrekkelig plasser i sykehjem og omsorgsboliger til å dekke behovet for dem som trenger slike tilbud.
- Styrke kvaliteten og tilbudene på helsehusene.
- At hjemmetjenestenes praktiske bistand til renhold holder god hygienisk standard og knyttes til brukerens faktiske behov.
- Fjerne egenandel på trygghetsalarm for eldre og andre brukere.
- At Oslo skal være en demensvennlig by og aktivt følge opp at forretninger og byomfattende kommunale tjenester er demensvennlige

Les mer om helse under *En helsefremmende by* på side 28.

Les mer om boformer for eldre under *Et godt sted å bo* på side 36.

Les mer om kulturtilbud for eldre under *Et rikt og bredt kulturliv* på side 42.

Oslo kommune som bevisst innkjøper

Oslo kommune er Norges nest største offentlige innkjøper etter Staten. Kommunen har derfor en viktig rolle i å fremme et seriøst arbeidsliv, og bærekraftige og innovative løsninger for å oppnå dette, både i og utenfor Norge. Oslo kommune skal være sitt ansvar bevisst og bruke denne makten på en solidarisk måte for å gjøre en forskjell. Oslo som innkjøper skal tilstrebe å bruke leverandører som tar et helhetlig bærekraftsansvar - som klima og miljø, sosiale forhold og styringsmessige forhold - og ha åpenhet om eierskap og skattestruktur. Ved å stille krav til bedriftene som leverer tjenester til kommunen, har vi bidratt til å skape et større marked for næringer med gode arbeidsvilkår, høy kvalitet og grønne løsninger. Oslo SV vil fortsette å bruke innkjøpsmakten til kommunen for å ytterligere stimulere til grønne og innovative næringer i byen vår.

Oslo SV vil:

- At Oslo kommune forplikter seg til å bruke standardkontrakter der dette finnes.
- At kommunen ved anbud skal kunne stille krav til fast ansettelse, velge leverandører som har tariffavtale eller lønns- og arbeidsvilkår tilsvarende tariffavtale eller leverandører som er villige til å inngå tariffavtale hvis ansatte krever det.
- Redusere bruken av konsulenter for å sikre at mest mulig kompetanse forblir i kommunen.
- At Oslo kommune skal stille krav til arbeidsvilkår blant sine leverandører, ved å innføre karanteneordning for alvorlige brudd på arbeidsmiljø- og allmenngjøringsloven, samt grove brudd på menneskerettighetene både i og utenfor Norges grenser.
- At Oslo kommune som innkjøper skal være en etisk aktør som legger FNs arbeidsorganisasjon, ILO, sine åtte kjernekonvensjoner for anstendig arbeid til grunn for sin innkjøpspolitikk.
- Sørge for at klima- og miljøhensyn tillegges avgjørende vekt i kommunale innkjøp. Valg av klimavennlige løsninger må belønnes i anbudskonkurranser, for eksempel ved å gi en prissatt konkurransefordel ved lavere klimafotavtrykk. Prosjektene bør gis absolutte utslippskrav for alle utslipp, direkte og indirekte.
- At kommunen skal bruke klimaregnskap og klimabudsjett som styringsverktøy.
- Bruke anerkjente klima- og miljømerker og/eller sertifiseringer til å effektivt og forutsigbart stille miljø- og klimakrav i kommunens innkjøp og byggeprosjekter.
- At Oslo skal sikre et rettferdig grønt skifte også internasjonalt gjennom å stille krav til innsatsfaktorene, slik som sporbare og konfliktfrie mineraler til batterier.
- At leverandører av varer og tjenester til Oslo kommune skal kunne dokumentere at de ikke er produsert på områder som står under militær okkupasjon i strid med folkeretten.
- At Oslo kommune bruker sin investeringsmakt og aktivt eierskap til å styrke arbeidet med klima, miljø og økonomisk rettferdighet og sosial bærekraft.
- At Oslo kommune skal kreve åpenhet om eierstrukturer for alle selskaper de har avtaler med og fondsinvesteringer, i for å motvirke bruk av skatteparadiser. Oslo kommunes oversikt over offentlige innkjøp skal inkludere informasjon om selskapets reelle eiere.
- At Oslo kommune skal stille krav i innkjøpsprosesser om lærlingplasser med godkjent opplæringsprogram, der dette er relevant.

Les mer om Oslomodellen under *Kampen mot useriøse aktører* på side 23.

Les mer om klima- og miljøtiltak under kapittelet *Et grønnere Oslo* på side 6.

Les mer om internasjonal politikk under *Internasjonal solidaritet* på side 54.

En beredt hovedstad

I dag står vi overfor en rekke utfordringer. Klimaendringer, krig og pandemi har gjort oss mer bevisste enn før på betydningen av god beredskap. Samfunnstrygghet handler om å verne samfunnet mot hendelser som truer våre grunnleggende verdier og samfunnsfunksjoner, og setter liv og helse i fare. Koronapandemien har for eksempel avdekket at vi har en sårbarhet knyttet til helseberedskapen når det gjelder sykdomsbyrde og tilgang til informasjon for minoritetsgrupper. Oslo SV har som mål at Oslo skal være en trygg by for alle.

Kommunen skal ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet. Samfunnssikkerhet og beredskapsarbeidet er en sentral del av dette ansvaret. De siste årene har Oslo vært utsatt for pandemi, vannkrise, strømkrise og terrorangrep, og som landets hovedstad er Oslo spesielt sårbar for slike hendelser. Derfor er det viktig å sikre nok ressurser til å gjennomføre nødvendige beredskaps- og sikkerhetstiltak.

Oslo SV vil:

- Sikre at det er god kapasitet og tilstrekkelige midler til beredskap og beredskapsøvelser i Oslo kommune.
- At kommunen skal ha beredskaps- og kontinuitetsplaner for sannsynlige scenarier knyttet til blant annet pandemier, terrorhendelser, krig og konsekvenser av klimaendringene. Beredskapsplanene må utarbeides i tett samarbeid med ulike minoritetsgrupper.
- Sikre god informasjonssikkerhet, herunder personopplysningssikkerhet og IT-sikkerhet, for å beskytte kommunens verdier og beskytte kommunen mot angrep. Opplæring av egne ansatte må styrkes som et ledd i dette.
- Styrke og utvikle vannforsynings sikkerheten, og redusere vannsvinn i Oslo kommune.
- Sørge for at den voksende befolkningen i Oslo og på Østlandet får nødvendige forsyninger ved å legge til rette for fortsatt trygg og effektiv logistikk via Oslo havn.
- Sikre enkelt tilgjengelig informasjon om alle byens private og offentlige tilfluktsrom.

Les mer om klimatilpasning under *En by som tåler klimaendringene* på side 11.

Les mer om tiltak mot kriminalitet under *Kriminalitetsforebygging* på side 5.

Les mer om informasjonssikkerhet og personvern under *Sikker digital utvikling* på side 27.

Et godt sted å bo

Oslo er en by i vekst. Oslo SV vil sørge for at den økende befolkningsveksten ikke fører med seg et økende økonomisk skille mellom øst og vest, et urettferdig boligmarked eller økt biltrafikk.

Oslo SV har som mål at Oslos bolig- og byutviklingspolitikk skal gjøre Oslo til et rettferdig, miljøvennlig og trivelig sted å bo. Den skal bidra til godt bomiljø, bedre byliv, og nærhet til rekreasjonsområder og arbeidsplasser. Hverdagen skal bli enklere for folk, og transportbehovet mindre, ved å spre næringsliv og arbeidsplasser utover hele byen. Nærmiljøfunksjoner som skoler, barnehager, lokalt kultur- og idrettstilbud, handel og tjenester skal være nært der folk bor, og det skal være god tilgang til grønne lunger, parkdrag, torg og møteplasser. Det skal være enkelt for folk å velge gange, sykkel eller ta kollektivtransport i byen vår. Bylivet skal være kortreist og nært.

Nok boliger til alle

Boligmarkedet i Oslo bidrar til ulikhet. I dag er det mange som ønsker å kjøpe bolig som står ufrivillig utenfor boligmarkedet. Dette fører til at de som har størst lommebok får muligheten til å kjøpe et sted å bo. Samtidig er leiemarkedet ute av kontroll, og å leie er ofte vel så dyrt eller dyrere enn å eie. Oslo SV ønsker at flere skal få muligheten til å kjøpe egen bolig, samtidig som vi sikrer et bedre regulert leiemarked. Leietakernes rettigheter skal styrkes, slik at man får tilgang på en trygg og god bolig, uavhengig av om man eier eller leier. Boligsektoren skal være forutsigbar og ansvarlig og ha tydelige roller.

For å sikre nok boliger til alle må vi tilrettelegge og regulere markedet slik at vi bygger de boligene folk trenger, raskt nok. Vi må sikre fortgang i reguleringsprosesser slik at vi kan bygge flere boliger og bidra til å dempe prispresset på et allerede kostbart marked. Vi må sikre at det bygges ulike boliger i hele byen, både store, små og alternative boformer, slik at det er rom for alle i byen vår. Oslo SV mener boligkrisen også er et fordelingsproblem, og må derfor løses med flere sosiale virkemidler, heller enn økt utbygging alene.

Dagens byråd har startet arbeidet med å endre boligmarkedet ved å etablere selskapet Oslobolig, som skal kjøpe boliger og selge videre til folk gjennom ulike boligmodeller. Gjennom selskapet vil det bygges flere boliger i Oslo, samtidig som at disse vil være demokratisk styrt av folket, og ikke dominert av private utbyggingsinteresser og bolighaier. I årene fremover vil Oslobolig realisere hundrevis av boliger - og gi vanlige folk i Oslo et sted å bo, og en mulighet til å komme inn på boligmarkedet.

Oslo SV vil:

- At byrådet skal opprette en egen boligbyråd.
- Tilby enda flere boliger gjennom Oslobolig.
- Utrede omfanget av boliger i Oslo som står tomme store deler av tiden, og vurdere å innføre boplikt, obligatorisk registrering av utleieleiligheter eller andre egnede tiltak.
- Gå i dialog med private aktører for å sørge for at tomme boliger blir gjort tilgjengelige for bruk.
- Etablere en offentlig tilsynsordning for leietakere, slik at færre blir utnyttet på leiemarkedet.
- Legge til rette for flere ikke-kommersielle utleieleiligheter med langtidskontrakter, som sikrer bostabilitet for de som ønsker eller har behov for å leie leilighet.
- Stimulere til bygging av flere alternative boformer i hele Oslo, med mål om at flere kommer seg inn på boligmarkedet og at styrkede bofellesskap etableres.

- Fortsette å øke antallet kommunale utleieboliger og spre disse over hele byen.
- Jobbe for at plan- og bygningsloven endres så kommunen kan kreve at en gitt andel av boligene i nybygg settes av til boligsosiale prosjekter.
- Etablere flere tilpassede samlokaliserte boliger med service for eldre og personer med demens, samt at det tas initiativ til andre og nye boformer for eldre. Oslo SV vil bl.a. vurdere reetablering av aldershjem i Oslo
- Utrede muligheten for å feste bort, leie bort eller selge tomter rimeligere til studentboliger.
- Utrede mulighetene for å utvide bruken av den kommunale forkjøpsretten på leiegårder.
- Legge eksisterende boligmasse bedre til rette for eldre. Starte oppgradering av fleretasjes boliger som har behov for heis.
- At kommunen skal ha som mål å kjøpe og bygge ca. 10 prosent av alle nye boliger hvert eneste år.
- At nye leiligheter som hovedregel skal reguleres som borettslag, og redusere innslaget av selveie som eierform i leiligheter.
- At kommunen skal være positiv til bygging av leiligheter på loft.

En sosial boligpolitikk

Det er en menneskerett å ha et skikkelig sted å bo. Oslo SV ønsker en boligpolitikk som gjør denne retten reell. I Oslo gjenspeiles de store sosiale forskjellene på tvers av byen i befolkningens sammensetning og i boligprisene. I dag omsettes boliger i et fritt marked, hvor de høye boligprisene bidrar til segregering og mindre mangfoldige lokalsamfunn. Mens lønningene de siste ti årene har økt med 34 prosent har boligprisene i Oslo steget med 94 prosent. Oslo SV jobber for en sosial boligpolitikk der kommunen, i samarbeid med Staten, sikrer at også de som har vanlige og lave inntekter har råd til å kjøpe eller leie boliger til levelige priser.

Oslo SV vil:

- At barnefamilier, eldre og uføre i kommunale boliger skal tilbys lengre husleiekontrakter for å gi trygghet og stabilitet.
- Gi flere av de som bor i kommunale boliger muligheten til å kjøpe boligen selv, særlig i de områdene hvor det er høy konsentrasjon av kommunale boliger.
- Trappe opp Oslobostøtta som gir alle leietakere i kommunale boliger med gjengs leie fratrukk i husleien.
- Ta igjen vedlikeholdsetterlepet i kommunale boliger.
- At hyttene på Brannfjell skal kunne fungere som feriested for beboere i kommunale leiligheter.
- Holde kontroll på korttidsleiemarkedet - som AirBnB - slik at tomme leiligheter blir brukt til langtidsutleie.
- At forsøksordningen med leie til eie i kommunale boliger som SV har fått gjennomslag for gjøres permanent og styrkes slik at kommunen kan anskaffe flere boliger.
- At kommunen i samarbeid med Husbanken skal sørge for at flere kan få startlån og tilskudd til etablering, også om det fører til at garantirisikoen for kommunen øker.

En levende by

I vår by skal det være attraktivt å bo – uansett hvor i byen du ønsker å bosette deg. Da må vi skape byrom og bomiljøer med nærhet til arbeidsplasser, skoler og barnehager, lokale kultur- og idrettstilbud, parker, lekeplasser, kafeer og sosialt byliv. Når byen fortettes er det særlig viktig å sikre barn og unge gode uteområder og lekeplasser. Oslo SV er forkjempere for grønne lunger i byen vår, der alle kan oppleve og ta i bruk bynære natur- og kystopplevelser.

Vi må tilrettelegge for at et godt byliv kan skje i alle deler av Oslo. I morgendagens Oslo skal man kunne møte venner i kafeen i underetasjen, dra på stevnemøte på restauranten rundt hjørnet, leke med barna på lekeplassen og slappe av i den lokale parken, uten å måtte ta bilen fatt. Bylivet og gleden av å bo i Oslo skal være like tilgjengelig om du bor i indre eller ytre by.

Oslo kommune sitt oppkjøp og utvikling av Veterinærhøgskolen på Adamstuen viser at det er mulig å ta i bruk store områder på en måte som kommer byens befolkning til gode, gjennom å revitalisere og utvikle urbane områder med et variert næringsliv, kulturtilbud og åpne grøntarealer. Oslo SV vil kjempe for at lignende områder skal utvikles på en måte som er tilgjengelig for alle byens innbyggere, slik som Victoria Terrasse og NRK Marienlyst. Oslo SV har som mål å kartlegge alle ubrukte og forlatte bygg som kommunen eier eller kan ta i bruk i byutviklingen, og bestemme hvordan disse ubenyttede arealene kan komme Oslos befolkning til gode, enten som kultur og idrettsarenaer eller som fleksible offentlig tilgjengelige bruksrom.

Oslo SV vil:

- Etablere krav og retningslinjer til byutviklingen, slik at når det planlegges nye større boligområder, så sikres det også areal til fritidstilbud, kultur, idrettsanlegg, byrom, grøntarealer, kollektivtransport og annen infrastruktur.
- Sikre at de ytre bydelene utvikles på en måte som skaper naturlige og nære møteplasser der folk ønsker å bo, og på en måte som gjør em til attraktive steder for etablering av bedrifter og arbeidsplasser som kan skape et variert og lokalt by- og næringsliv.
- Vurdere om ubrukte og forlatte bygg og tomter som kommunen eier kan nyttes til prioriterte boligsatsninger eller kultur-, idretts- og friområdeformål, som rimelige lokaler eller verksteder til kunstnere eller frivillig aktivitet.
- Ivareta og utvikle byens særpreg og arkitektoniske uttrykk. Byutviklingen skal ikke gå ut over byens identitetsfølelse og særpreg, men heller bidra til å bevare helhetlige bygningsmiljøer og unike byrom.
- Starte arbeidet med et program for å rive Nylandsbrua Nord og utvikle Vaterlandsområdet, med mål om å åpne Akerselva og etablere et trivelig byrom.
- Jobbe for at Hammersborgtunnelen stenges for biltrafikk for å stimulere kultur og næringsliv i sentrum.
- Fortsette arbeidet for at den gamle Veterinærhøgskoletomten skal få et allsidig og offentlig tilgjengelig tilbud som kommer hele byen til gode.
- At nye utbyggingsområder i fjordbyen, som Filipstad og Grønlikaia, skal inkludere boligsosiale løsninger, ikke-kommersielle møteplasser og oppvekstarenaer.
- At et effektivt kollektivtilbud skal være på plass før utbyggingen av Gjersrud-Stensrud ferdigstilles.
- Sikre og legge til rette for gode boligsosiale løsninger og styrking av den sosiale infrastrukturen knyttet til idrett og breddekultur i Hovinbyen.

- Lage en plan for inkluderende og feministisk byutvikling der man tar hensyn til ulike gruppers bruksmønster og behov i byen vår, med mål om at Oslo ikke skal oppleves som mindre tilgjengelig eller relevant for mangfoldet i Oslo.
- Sikre at utviklingen av områdene langs Fornebubanen utbygges på en måte som kommer hele byen til gode. Det må bygges ut rekreasjonsområder, flere boliger og lokale møteplasser langs traseen. Bestumkilen fra Vækerø til Skøyen må åpnes opp for byens befolkning gjennom badeplasser, grøntareal og bedre skjerming mot E18.
- Kartlegge hvilke områder i kommunen - primært rundt torg, knutepunkter og steder med sentrums karakter - hvor det er attraktivt å utvide skjenketidene som muliggjør å ha uteliv i flere deler av byen.
- Etablere flere lekeplasser av høy kvalitet slik at alle barn i Oslo bor i nær en lekeplass.
- Ha flere sittebenker og overbygde skur i byen og på bussholdeplasser.
- Sørge for flere gratis offentlige toaletter.
- At såkalt fiendtlig design ikke skal nyttes i kommunale byrom.
- At en større del av byrommet skal kunne brukes som uformelle ikke-kommersielle møteplasser gjennom benker, bordtennisbord og sitteplasser.
- Redusere reklame i byen og særlig rundt barnehager, skoler og lokale møteplasser.
- At betong- og asfaltflater som tidligere har blitt brukt til parkering og veier må omgjøres til for eksempel parker, gode grønne byrom, torg, lekeplasser eller sykkelveier.
- Etablere nye, store og naturlige parker i tilknytning til alle bymessige satsingsområder.
- Legge til rette for urbant landbruk over hele byen. Det må arbeides for å bevare og videreutvikle eksisterende arealer og nye arealer for urbant landbruk.
- Styrke kulturminnevernet og at byutviklingen skal skje i samarbeid med by- og riksantikvaren.
- Ha en samlet løsning av utenlandsfergene på Vippetangen.
- Gjøre strandsonen åpen for allmennheten ved å kjøpe opp strandeiendommer og etablere nye, offentlige badestrender og badeanlegg.

Les mer om fjordbyen og strandlinja under *Levende fjord* på side 9.

Les mer om bilfritt byliv under *Folk fremfor biler* på side 13.

Et levende og variert næringsliv

Entreprenørskap og innovasjon er viktig om vi skal nå målene om arbeid til alle og et bærekraftig og grønt arbeidsliv. Derfor har det rødgrønne byrådet gjort det attraktivt å etablere og skape arbeidsplasser og grønne næringer. I 2019 ble Oslo for første gang kåret til landets mest næringsvennlige kommune av Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), og over 35.000 nye jobber var da skapt i privat sektor etter at dagens byråd tok over i 2015. Byen vår har også fått en styrket gründerkultur og -nettverk, og utviklingen av oppstartsbedrifter i Oslo har skutt fart siden 2016.

Nå står næringene i Oslo overfor nye utfordringer. To år med hel eller delvis nedstengning av Oslo gikk hardt utover store deler av handelsnæringen, tjenesteytende næring og kultursektoren. To av tre Oslo-bedrifter rapporterer om et udekket kompetansebehov. Selv om arbeidsmarkedet i Oslo er friskmeldt etter pandemien har næringslivet behov for politiske tiltak. Oslo SV vil løse næringslivets utfordringer ved å øke rekrutteringen til yrkesfag og gjøre det enklere å bli faglært, kvalifisere de som er arbeidsledige til de jobbene som finnes, bedre formidlingen av gode kommunale ordninger til næringene, og forenkle og redusere saksbehandlingstiden i kommunen.

Oslo SV har et mål om å utvikle et variert og bærekraftig næringsliv der det er rom for gründere og de små og mellomstore bedriftene i hele byen. Det er et mål at osloborgere utenfor de sentrumsnære områdene skal få et like godt og variert tilbud som de som bor sentrumsnært. Utviklingen av næringslivet skal sees i sammenheng med byplanleggingen. Vi ønsker å støtte grønne, innovative næringer som kan bidra til utslippsreduksjoner og løse framtidens utfordringer.

Oslo SV vil:

- Utvikle en regional strategi for næringsutvikling i samarbeid med næringslivet i Oslo, fagforeninger og NAV, med mål om å finne løsninger på de utfordringene næringslivet står overfor i dag, og med mål om å imøtekomme næringslivets behov for arbeidskraft.
- Opprette næringsklynger og møteplasser for næringslivet flere steder i byen med vekt på framvoksende sektorer, grønn teknologi og kultur.
- At Oslo kommune skal være en pådriver for innovative anskaffelser, med mål om å generere innovasjon hos næringslivet og samtidig modernisere stat og kommune.
- Utarbeide insentiver for bedrifter som ønsker å etablere arbeiderstyrte bedrifter, levere miljøvennlige løsninger eller skape nye arbeidsplasser i utsatte byområder, slik at dette blir et konkurransefortrinn.
- Gi små og mellomstore bedrifter muligheten til å delta i anbudskonkurransene ved å splitte opp anbudene slik at det blir mulig å levere tilbud på deler av anskaffelsen, der dette er hensiktsmessig.
- Utarbeide kvalifikasjonskrav i anbudene slik at de ikke unødige utelukker gründere og nystartede bedrifter.
- Utarbeide og stille klimakrav til industri og næringsliv som ønsker å etablere seg i Oslo.
- Favorisere elektrisk varetransport ved å bygge ut og sikre areal til ladestasjoner for næringstransport i Oslo.
- Tilrettelegge for varetransport i de delene av byen som blir bilfrie områder.
- Gjøre tilsynene i kommunen risikobaserte, slik at de bedriftene som har vist seg tilliten verdig, får færre kontroller.

- Gjennomføre forsøk med at sentrumsbutikker kan servere alkohol, for å gi små eller uavhengige butikker et konkurransefortrinn mot større kjeder og skape et variert næringsliv.
- Bevare byliv på bakkeplan. Være restriktive med å tillate omregulering av næringslokaler i førsteetasjer til bolig.
- Søke Staten om å ha en kommunal forsøksordning for gründervisum som gjør det enklere for gründere fra land utenfor EØS å starte, finansiere og drive bedrift i Oslo. Forsøksordningen skal bidra til å nå byutviklingsmålene om et mangfoldig næringsliv i hele byen.
- Satse på arbeidstiltak og utvikling av næringsliv i Groruddalen og Søndre Nordstrand, ved å utvikle et eget næringsprogram, å la Merkur-programmet, som er tilpasset bydelene.
- Bekjempe forskjellsbehandling på utesteder ved å styrke diskrimineringskontroller, senke terskelen for inndragning av skjenkeløyve og kreve at utesteder tydeliggjør eventuelle regler for adgang.

Les mer om krav til næringslivet under *Oslo kommune som bevisst innkjøper* på side 34.

Mer gjenbruk og deling

Norge er på avfallstoppen i Europa. Vi kaster nesten 98 prosent av ressursene våre etter å ha brukt de én gang. Vårt ressursbruk er rett og slett ikke bærekraftig. For å realisere lavutslippssamfunnet må vi skape sirkulære verdikjeder, og næringslivet er en viktig del av løsningen. En mer sirkulær økonomi forutsetter at mer må repareres, gjenbrukes, deles og resirkuleres - og at dette skjer så nært forbrukeren som mulig. Derfor går sirkulær økonomi, delingsøkonomi og lokal verdiskapning hånd-i-hånd. Oslo kommune skal gå foran som et godt eksempel, og tilby tjenester som stimulerer til økt gjenbruk og deling.

Oslo SV vil:

- Ha et krav om ombrukskartlegging i alle prosjekter for å øke graden av ombruk i anleggsbransjen.
- Ha mer gjenbruk, redesign og bruk av resirkulerte materialer ved kommunale innkjøp av møbler og interiør, samt sikre gode reparasjonsløsninger.
- Utvikle samarbeid mellom kommunen og lokalt næringsliv om reparasjonstjenester, samt lokale, sirkulære kretsløp for varer og materialer, slik at alle deler av kommunen kan redusere sitt avfall.
- Opprette materialdatabaser i samarbeid med næringslivet for å oppnå en sirkulær byggeindustri.
- Øke antall parkeringsplasser til bildeling med ytterligere 1.000 plasser, samt stille krav om parkeringsplasser for bildelingstjenester i nye private parkeringsanlegg.
- At kommunen skal gå i dialog med næringsaktører med mål om å samlokalisere reparasjon- og gjenbrukstjenester, slik at man kan få ulike former for miljøvennlige tjenester på samme sted.
- Legge til rette for nabolagssteder hvor det går an å låne utstyr og verktøy, samt få opplæring og veiledning til å reparere klær og gjenstander.

Les mer om resirkulering under *Ta vare på ressursene* på side 8.

En kreativ og aktiv by

Oslo skal være en by der alle skal få muligheten til å uttrykke seg kreativt, oppleve idretts glede og være i kontakt med naturen. Oslo SV ønsker et bredt kulturliv der alle skal få muligheten til å skape og ha tilgang til kultur av høy kvalitet, være fysisk aktive gjennom tilgjengelige og tilrettelagte idrettstilbud, samt ha gode og varierte muligheter til å oppleve natur. Det er et viktig prinsipp at alle - uavhengig av bakgrunn, økonomi og funksjonsnivå - skal få denne muligheten. Vi mener at en aktiv og offentlig politikk er nødvendig for å nå disse målene.

Et rikt og bredt kulturliv

Oslo er i ferd med å bli en internasjonal kulturby. God kulturpolitikk bidrar til økt demokratibygging, fremmer ytringsfrihet, integrering og utjevning. Det er også en viktig bidragsyter i byutviklingen og for det lokale næringslivet. Et styrket kulturliv inviterer til refleksjon, mestring og samhold. Derfor vil Oslo SV sikre at kunst- og kulturarbeiderne får forutsigbare økonomiske betingelser i en by der veldig mange ikke bare lever for kunst og kultur, men også av den.

Byrådet har fått til mye innen kulturfeltet. Det er gjennomført prøveprosjekt med gratis kulturskole og pilotprosjekt med kulturskole i AKS, finansiert 5.000 nye kulturskoleplasser, åpnet et eget barne- og ungdomsbibliotek på Tøyen og innført meråpent bibliotek ved alle lokalbibliotek. Våre tiltak har ført til at antall bibliotekbesøk har økt med 30 prosent siden byrådet kom til makten i 2015. De neste fire årene vil vi gå enda lenger for å styrke og tilgjengeliggjøre kulturlivet i Oslo.

Oslo SV vil fortsette arbeidet med å styrke bibliotekene, kulturskolen og fritidsklubbene i alle bydelene, spesielt med tanke på lokale og rimelige tilbud for barn og unge. Bibliotekene har utviklet seg til å bli lokale kulturhus med arrangementer, debatter og konserter. Museene gjør byen attraktiv for tilreisende, og er en viktig del av mangfoldet av opplevelser og felles hukommelse for byens innbyggere. Oslo SV vil at byen skal ha et rikt utvalg av store og små museer, og vil være med å sikre at de er tilgjengelige for alle og speiler mangfoldet i byen.

Kunst- og kulturopplevelser er ikke tilgjengelige for alle. Personlig økonomi avgjør om den enkelte kan ta i bruk det brede tilbudet som Oslo byr på. Kunst- og kulturopplevelser er ofte det første som velges bort når økonomien blir stram. Derfor er rimelige og frie tilbud så viktige for at alle skal kunne delta – både som deltagere og tilskuere. Oslo SV vil fortsatt styrke og tilgjengeliggjøre kulturlivet gjennom en radikal inkludering der alle skal ha en faktisk mulighet for deltagelse, arbeide for mangfoldig representasjon og føre en målbevisst politikk for grønn omstilling av kultursektoren. Ved å inkludere flere i kulturlivet, for eksempel gjennom kulturskole, kor og korps, vil vi kunne bidra til økt livskvalitet, mindre ensomhet og bedre psykisk helse.

Oslo SV vil:

- Videreutvikle tilbudet og fortsette opptrappingen av kapasiteten i Kulturskolen, samt styrke samarbeidet mellom Kulturskole og AKS. Prioritere de nye plassene til bydeler der deltakelsen i kulturskolen er lav.
- Fortsette å øke kommunens driftstilskudd til Kunst- og kulturaktører.
- Fortsette arbeidet med å etablere kulturhus i de bydelene som ikke har det i dag.
- At Mortensrud kulturstasjon blir en modell for alle bydeler som en kulturskole for alle, og et kulturelt og kunstpedagogisk kompetansesenter.

- Bevare og videreutvikle Deichman-filialene. I levekårsutsatte områder skal det vurderes ytterligere filialer, blant annet i form av spesialiserte tilbud som for eksempel barne- og ungdomsbibliotek etter modell fra Biblo Tøyen.
- Ha gratis inngang for barn og unge ved byens egne museer.
- Opprette et eget tilskudd for kulturlivet i Oslo, med flerårige bevilgninger, til inkluderende kulturaktivitet for barn og unge. Tilskuddet skal stille krav til tilbudet om en lav makspris og oppsøkende virksomhet i levekårsutsatte områder.
- Sørge for styrket økonomi for kunstnere og kulturarbeidere blant annet ved forutsigbare rammevilkår, styrkede stipendordninger og ved å støtte opp under ordningen med regionale kulturfond.
- At kommunen skal ha en handlingsplan for å styrke korps, kor og orkester i byen.
- Utarbeide en kulturbehovsplan som skal undersøke lokalitetsbehovet til kulturlivet i Oslo, samt vurdere opprustning og nybygging av lokaler.
- Ta initiativ til lokale demenskor.
- Skaffe og tilby rimelige lokaler med langsiktige leiekontrakter for profesjonelle kunstnere og frivillig kulturaktivitet som korps, orkester, kor og band. Sørge for at skolene og andre kommunale lokaler er åpne som gratis, lokale kultur-, aktivitets- og frivillighetsarenaer på kveldstid og i helgene.
- Implementere Oslonøkkelen på skoler slik at det blir enkelt å benytte skolene som lokale kulturhus for bydelens innbyggere etter skoletid.
- Videreføre Oslo filmfond og ha flere alternative visningssteder og filmverksteder i Oslo.
- At nye skoler skal bygges med egnede lokaler til kultur etter internasjonale standarder.
- Utvide og styrke kulturtilbudet for eldre på dagtid i samarbeid med eldresentrene og i institusjoner som omsorgsboliger, helsehus og sykehjem.
- At Oslo kommune i samarbeid med Staten skal jobbe for å skaffe Oslo-Filharmonien et egnet lokale.
- Erklære Oslo som Trygg havn for forfulgte og truede kunstnere.
- Søke Staten om å ha en kommunal forsøksordning for et kunstnervisum, etter inspirasjon fra Berlin Artist Visa.
- At det gamle Munchmuseet skal benyttes til kultur- og fritidstilbud for barn, unge og eldre, og involvere lokale lag og foreninger.
- Benytte Huken til friluft-, idretts- og fritidsaktiviteter, som cricketbane, og vurdere om området også skal brukes som konsertarena. I vurderingen skal det tas hensyn til støyforurensing og omkringliggende natur.
- Gjøre Popsenteret til et ungdomskulturhus.

**Les mer om kultur og idrett i skolen under *En innholdsrik aktivitetsskole* på side 17.
Les om fritidstilbud under *Gode møteplasser* på side 27.**

Idrettsglede

Fysisk aktivitet er et viktig bidrag til god folkehelse, livskvalitet og opplevelse av fellesskap og inkludering. Oslo kommune bidrar til at tusenvis av innbyggere i alle aldre får delta på meningsfulle fritidsaktiviteter, ved å styrke den organiserte lokalidretten og frivillige organisasjoner.

Med SV som kulturbyråd har flere fått idrettsglede. Byrådet har bygget 14 nye flerbrukshaller, 18 nye kunstgressbaner, seks nye friidrettsanlegg, to nye ishaller, fire klubbhus, ett nytt skianlegg, og ett nytt arenabygg. Ved å rehabilitere og utvide åpningstidene på

badeanleggene, senke billettprisene for barn, doble antall svømmetimer i Oslo-skolen, samt legge til rette for flytende badeanlegg og badestuer langs havnepromenadene, har enda flere fått styrket svømmeglede og -ferdigheter i Oslo. Under dette byrådet har også Oslo kommune etablert lokale utstyrssentraler av idrettsutstyr i alle bydelene, slik at det blir enklere for alle å prøve flere og mer varierte aktiviteter - uten å øke forbruket.

Den viktigste satsingen for en mer inkluderende idrett er Nabolagsklubber. En nabolagsklubb forplikter seg til å ta et større samfunnsansvar for nærmiljøet og være en inkluderende klubb. Kostnadene må holdes lave, kjøpepress skal motarbeides og turer finansieres med fellesaktiviteter som dugnad, lodd eller sponsor, ikke ved foreldrebetaling. Nabolagsklubbene jobber aktivt for en kultur med rom for alle, mot negative holdninger som rasisme, homofobi og kjønnsdiskriminering.

Med SV ved roret har Oslo kommune fått et bedre idrettstilbud, men det er fortsatt mer som kan gjøres. For Oslo SV er det et viktig prinsipp at idretten er med på å utjevne sosiale forskjeller. Vi vil løfte grupper som i dag er underrepresentert i idretten, forebygge diskriminering og rasisme, senke prisene og prioritere breddeidretten - slik at alle kan være med på leken. Vi ønsker å fortsette arbeidet med å etablere flere idretts- og badeanlegg, og senke prisene i idretten. Det er viktig at idrettslag, særlig i områder med høy andel barn i lavinntektsfamilier, sikres tilskudd til drift.

Oslo SV vil:

- Sørge for at alle har råd til å delta i idretten. Vi vil bygge videre på Nabolagsklubber, og vurdere andre initiativ for å gi flere et gratis tilbud.
- Trappe opp driftstilskudd til idrettslag, særlig i levekårsutsatte områder, i samarbeid med Staten.
- Holde oppe byggetakten for idrettsanlegg, og prioritere områder med lav dekning og lav deltagelse.
- Idrettenes arealbehov må inkluderes i plan- og utbyggingsprosesser, slik at idrettslagene får areal i takt med befolkningsvekst og etterslep, som for eksempel i Hovinbyen.
- Fortsette å bygge og rehabilitere offentlige bad i hele Oslo.
- Fortsette å jobbe for lavere kostnader og økt satsing på breddeidrett på alle arenaer.
- Støtte og videreutvikle tilbudet på utstyrssentraler i Oslo.
- Øke tilskudd til idrettsklubber med tilrettelagte tilbud for barn og unge med funksjonsnedsettelse.
- Utrede og kartlegge omfanget av spiseforstyrrelser, rasisme, homofobi og seksuell trakassering i idretten, sånn at mest mulig treffsikre tiltak mot det kan iverksettes.
- At Stovnerbadet skal ferdigstilles.

Les mer om kultur og idrett i skolen under *En innholdsrik aktivitetsskole* på side 17.

Les mer om svømmeferdigheter under *En inkluderende fellesskole* på side 17.

Les om fritidstilbud under *Gode møteplasser* på side 27.

Et aktivt friluftsliv

Plasseringen mellom Marka og fjorden gjør Oslo til en unik hovedstad med rik tilgang til friluftsliv og naturopplevelser for hele befolkningen. Oslo SV mener det er avgjørende å ta vare på den rike naturen vår - som er selve friluftslivets grunnlag. Oslo SV vil prioritere opplæring i friluftsliv for barn og unge, samt underrepresenterte grupper. Økt deltagelse i

friluftsliv er viktig for fysisk, sosial og mental folkehelse. Friluftslivsaktiviteter må utføres og legges til rette for slik at naturområdene og deres mangfold ikke trues.

Osloborgere skal nyte godt av de flotte naturomgivelsene vi har i kommunen vår. Derfor vil Oslo SV i kommende periode etablere et sammenhengende turveinett i Oslo, grøntkorridorer og flere grøntområder i hele byen, og ta strandområdene tilbake til folket. Særlig badeområdene har blitt svært populære - og SV ønsker å styrke denne utviklingen - ved at det etableres flere friområder for rekreasjon, parkliv, lek og bading.

Oslo SV vil:

- Ha et tettere samarbeid mellom kommunen, bydelene og frilftsorganisasjonene rundt bruken, utviklingen og driften av bynære friluftsanlegg, tilrettelegging for friluftaktiviteter på fjorden, og gjøre øyene tilgjengelige for allmennheten.
- At Oslo skal få et sammenhengende turveinett med grøntkorridorer, samt vedlikeholde nettverket av stier og løyper i byen og Marka.
- At Oslos hovedvassdrag skal utvikles med grøntområder, badeplasser og turveier.
- Sørge for bedre og mer tilgjengelige friluftstilbud i Oslo.
- Sikre god tilrettelegging i Oslo kommunes friluftsområder, slik at Marka blir tilgjengelig for ulike grupper.
- At Sukkerbiten blir et friområde for allmennheten.
- Forberede frigivelse av Alnsjøen, Breidsjøen, Svartkulp og Langlivann til bading og friluftsliv.
- Legge til rette for langsiktig tilstedeværelse av et mangfold av frivillige aktører langs fjorden og byens vann, herunder aktiviteter knyttet til fjorden, badstu og helårsbading.
- Etablere naturbaser for barnehager og skoler i Marka og i nærområdene.
- Etablere flere anlegg for kajakk, kano og roing.

Les mer om fjordbyen og strandlinja under *Levende fjord* på side 9.

Les mer om vern av friluftslivsområder under *Ta vare på naturen* på side 10.

En deltakende frivillighet

Frivillighet er en veldig viktig del av samfunnet vårt, og har gode ringvirkninger, både for enkeltmennesket og samfunnet som helhet. Ved å stimulere til en aktiv og mangfoldig frivillighet, vil man skape tillit mellom folk i lokalsamfunnet, hindre utenforskap, bedre folkehelsen og bidra til aktive innbyggere som deltar i utviklingen av sitt eget lokalmiljø. For å styrke frivilligheten har Byrådet økt midlene til frivillige organisasjoner, blant annet frisklivssentralene, samt lansert Bylivstilskuddet, som har bidratt til nye og kreative aktiviteter for Oslos innbyggere. Det er et mål i seg selv at frivilligheten skal være fri og selvstendig, slik at den kan utfordre og utvikle det etablerte, og skape nytt der det er uløste behov.

Derfor vil Oslo SV fortsette å styrke samarbeidet mellom kommunen og frivilligheten, og sørge for at de har gode og forutsigbare økonomiske vilkår.

Oslo SV vil:

- Øke driftsstøtten til frivillige organisasjoner og barne- og ungdomsorganisasjoner.
- Legge til rette for at søknads- og rapporteringsprosesser på kommunale støtteordninger er utformet slik at de blir mer tilgjengelige for mindre aktører.
- At kommunen skal sikre mer støtte til organisasjoner som bidrar med nødvendig veiledning og informasjonsarbeid overfor befolkningen.

- Invitere frivilligheten til samarbeid for å nå felles mål, blant annet for å styrke folkehelsen, skape gode oppvekstvilkår og motvirke utenforskap.
- Støtte opp under frivillighet som legger til rette for møteplasser for eldre.
- Lage en plan for å sikre at organisasjoner, lag og foreninger får tilgang på egnede og universelt utformede lokaler og anlegg.
- Inkludere frivillige organisasjoners behov i utformingen av arealplaner og andre kommunale planer.
- Styrke de kommunale frivilligsentralene som jobber med integrering og inkludering, spesielt sentraler i innvandrerfremmede nærmiljø.

Mangfoldig og inkluderende samfunn

Oslo skal være en åpen og inkluderende by, der alle skal kunne leve gode liv og delta i fellesskapet. Arbeidsliv, utdanning, kommunale tjenester og offentlige rom skal være tilgjengelige for alle. Gjennom inkluderende prosesser skal alle innbyggere ha mulighet til å påvirke sine lokalsamfunn og på denne måten bidra til en bedre by for alle.

Mange opplever å bli utelukket fra ulike samfunnsområder, som for eksempel arbeidslivet, kommunale tjenester, offentlige rom, utesteder og kollektivtransporten. Ekskluderingen kan skje på bakgrunn av etnisitet, språk, seksuell orientering, kjønnsidentitet, funksjonsevne, klasse, kjønn, alder, religion eller livssyn. Det gjør at ikke alle som bor i Oslo har tilgang til likeverdige offentlige tjenester og at mange kommunale tjenester ikke er tilpasset de ulike behovene som finnes i befolkningen. Det er også lite bevissthet og kunnskap om de ulike brukergruppene og deres behov. Byrådet har sørget for helsehjelp til ureturnerbare, papirløse flyktninger. Arbeidet med å sikre menneskerettigheter også for denne delen av befolkningen må videreføres og intensiveres. I tillegg til risikoen for eksklusjon og diskriminering, er det en økning i antallet rapporterte tilfeller av hatkriminalitet. Særlig utsatt er grupper som tilhører flere minoriteter.

Oslo SV mener at et inkluderende samfunn er et godt samfunn for alle å bo i, og dette gjenspeiler seg i alle våre politikkområder. Derimot er konsekvensene av diskriminering og hat overfor samfunnet og den enkelte så alvorlige, at den må systematisk må avdekkes og bekjempes. Derfor har vi valgt å vie tiltak mot dette spesiell oppmerksomhet her.

Nedbygging av funksjonshemmende barrierer

Menneskerettighetene til personer med funksjonsnedsettelse er truet på de fleste livsområder. Mange blir diskriminert og utestengt. Funksjonshemming oppstår først og fremst gjennom samfunnsskapte barrierer. Oslo SVs politikk skal bygge ned disse barrierene og fremme likestilling. Når alle blir rammet av kriser, blir situasjonen til personer med funksjonsnedsettelser ekstra sårbar. Oslo SV prioriterer omfordeling, boligpolitikk og arbeidsinkludering. Dette arbeidet styrker også situasjonen for funksjonsnedsatte.

Universell utforming er viktig for alle. Særlig viktig er det at alle barn og unge har tilgang til de samme fellesarenaene. Oslo SV vil arbeide for at Oslo kommune ikke fraviker krav om universell utforming på noen samfunnsarena. Byutvikling må sikre tilgang for alle.

Mange trenger bistand for å leve et liv i tråd med egne ønsker og verdier. BPA (Brukerstyrt personlig assistanse) er et likestillingsverktøy som må sikres og styrkes for alle som ønsker dette, også personer med behov for helsehjelp. BPA-ordning og alle BPA-konsesjoner skal være tråd med intensjonen i loven, inkludert mulighetene til å reise ut av kommunen.

Oslo SV vil:

- Øke fokus på varig tilrettelagt arbeid i ordinære virksomheter, inkludert varig oppfølging. Kommunen skal sette seg rause mål om inkludering av utviklingshemmede i arbeidslivet.
- At kommunen utarbeider tydelige retningslinjer og sikrer at alle som har rett til BPA får tilstrekkelig antall assistansetimer til å leve et selvstendig liv og delta i samfunnet.
- At bydelene skal ha lik tildelingspraksis på BPA og innfri sin plikt til å tilby BPA også til dem som har et mindre assistansebehov.
- Arbeide for at de som har fått tildelt BPA ikke mister den ved fylte 67 år.

- Sørge for koordinerte tjenester for familier med funksjonshemmede eller alvorlig syke barn, slik at mennesker med komplekse sykdommer får den hjelpen og oppfølgingen de har krav på.
- Ansette flere audiologer i kommunen.
- Øke kunnskap om nevrodivergente i offentlige sektorer som skole, barnehage, barnevern og kommune.

Les mer om tilrettelegging i skole og barnehage under *En god oppvekst og utdanning for alle* på side 15.

Les mer om tilrettelegging i arbeidslivet under *Oslo kommune - en god arbeidsgiver* på side 24.

Les mer om kommunens tjenestetilbud under *Helse og velferd i ulike livsfaser* på side 26.

Aktiv antirasisme

Oslo er en mangfoldig by med mennesker som har bakgrunn fra mange ulike land og kulturer. Dette fører med seg nye idéer, ressurser og muligheter. Vi vet imidlertid at mange opplever rasisme og diskriminering i byen vår. Særlig personer med ikke-vestlig bakgrunn, muslimer, rom, romani og jøder er utsatt. Folk opplever diskriminering på skolen, boligmarkedet, arbeidsmarkedet og på utesteder. Unge menn med minoritetsbakgrunn opplever oftere å bli stoppet av politiet enn andre jevnaldrende. Det er dessuten en økning i antall anmeldelser av hatkriminalitet basert på etnisitet.

Rasisme skaper og opprettholder utrygghet og utenforskap, og bryter ned tilliten mellom folk. Etnisitet og religion blir brukt som forklaring på sosiale problemer og økonomiske forskjeller. Det er et problem at hatretorikk og rasisme normaliseres for å tilsløre problemer som egentlig bunner i økende sosiale forskjeller i samfunnet. Rasismen finnes imidlertid ikke bare som åpent uttalt, men også innvevd i ubevisste og hverdagslige handlinger og ord. Undersøkelser viser at mange opplever rasisme og diskriminering også i møte med Oslo kommune, både som tjenesteyter og arbeidsgiver. Å motvirke rasisme handler derfor om mer enn bekjempelse av direkte diskriminering av enkeltpersoner. Vi må jobbe systematisk med å motvirke rasisme på alle samfunnsområder og gjennom alle epoker av livet.

Oslo SV vil:

- Opprette et eget rasisme- og mangfoldsombud. Ombudet bør også ha kontakter i Oslo kommunes virksomheter.
- Sikre fri rettshjelp i rasisme- og diskrimineringssaker.
- Følge opp prøveprosjektet med kvitteringsordning med mål om at det blir en permanent rettighet.
- Følge opp arbeidet som er igangsatt i handlingsplanen mot hatefulle ytringer.
- Kartlegge minoritetskultur- og minoritetsspråkkompetanse hos ansatte i Oslo kommune for å kunne ta i bruk denne kompetansen i kommunens tjenester.
- At Oslo kommunen skal sikre stillinger tilrettelagt for personer som ikke mestrer norsk. De bør få språktrening i arbeidstiden.
- Kartlegge omfanget av, og lage en tiltaksplan for å forebygge og håndtere, rasisme blant ansatte og elever i Osloskolen, samt øke kompetansen om rasisme i skolen.

Les mer om tiltak mot diskriminering i skolen under *En inkluderende fellesskole* på side 17.

Les mer om tiltak mot diskriminering i arbeidslivet under *Oslo kommune - en god arbeidsgiver* på side 24.

Les mer om tolk og minoritetskompetanse under *Helse og velferd i ulike livsfaser* på side 26.

Les mer om diskriminering i utelivet under *Et variert næringsliv* på side 40.

Les mer om bekjempelse av rasisme i idretten under *Idrettsglede* på side 45.

Les mer om tilgjengeliggjøring av informasjon under *Sikker digital utvikling og innbyggerrettede digitale tjenester* på side 27 og *Styrket folkestyre* på side 53.

En samisk by

Mange som tilhører Norges samiske urfolk bor i dag i landets hovedstad. Oslo kommune har et lovfesta ansvar for å legge til rette for at den samiske befolkningen i byen kan praktisere sitt språk og sin kultur, og inngår i en forpliktende samarbeidsavtale med Sametinget som blant annet inneholder drift av Samisk Hus, den samiske barnehagen Cizáš og Oslo Samiske skole. I tillegg skal kommunens forebyggende arbeid mot hets og diskriminering gjennom OXLO også innbefatte den samiske befolkningen. Undersøkelser viser at også samer i større grad møter hat, hets og diskriminering enn gjennomsnittet. Oslo SV vil aktivt motarbeide slik systematisk diskriminering.

I dag er det mangel på nok ansatte med tilstrekkelig samisk språk- og kulturkompetanse til å oppfylle kommunens forpliktelser i samarbeidsavtalen. I tillegg mangler flere av institusjonene tilstrekkelig økonomisk sikkerhet. Dette må tas tak i nå, og det er et arbeid som må pågå over tid.

Oslo SV vil:

- Samle det samiske barnehage- og skoletilbudet administrativt under Utdanningsetaten i samarbeid med berørte parter.
- Videreføre arbeidet med et samisk navn på hovedstaden i tett samarbeid med berørte parter.
- Kartlegge samisk språk- og kulturkompetanse blant ansatte i kommunen og legge til rette for at denne kompetansen tas i bruk.
- Øke kunnskapen om samisk kultur blant lærere, og legge aktivt til rette for at lærere kan få opplæring i samiske språk.
- Sikre økt finansiering og styrking av Samisk Hus. Kommunen skal bidra i arbeidet med å finne egnede lokaler av Samisk Hus, for eksempel vurdere om Gamle Munch kan være egna.
- Sikre finansiell støtte til de samiske helsetreffene for eldre ved Samisk Hus.
- Arbeide for samisk universitetsutdanning i Oslo.

Feministisk by

Oslo skal være en by der alle har like muligheter, uavhengig av kjønn og kjønnsidentitet. Vi har et samfunn som i stor grad fortsatt er preget av store maktforskjeller mellom kjønnene. Kvinner tjener mindre enn menn, eier mindre enn menn, og er fortsatt underrepresentert i maktposisjoner. De fleste eldre i byen er kvinner, mange er minstepensjonister og avhengig av gode offentlige tilbud. Altfor mange kvinner opplever fortsatt Oslo som utrygt, og vold mot kvinner er et samfunnsproblem som må bekjempes.

Lik rett og mulighet til arbeid er kvinnefrigjøring. Oslo SV ønsker å fortsette kampen for et likestilt arbeidsliv, der alle sikres rett til hele faste stillinger, lønnsforskjeller utjevnes og alle sikres retten til et arbeidsliv fritt for trakassering. Særlig sliter mange kvinner med innvandrerbakgrunn med fattigdom og manglende innpass i arbeidslivet. Det å hjelpe disse kvinnene inn i gode, trygge jobber med langsiktig og stabil inntekt vil føre til at færre vokser opp i fattigdom.

Rimelige, offentlige tjenester som kollektivtransport, barnehager og aktivitetsskole gjør det mulig for kvinner å delta i arbeidslivet, være økonomisk uavhengige og samtidig få hverdagen til å henge sammen. Trygge og tilgjengelige hjelpetiltak skal gjøre at kvinner som opplever vold og overgrep søker hjelp, og bedre seksualundervisning og -tilbud legger til rette for en sunnere og friere oppvekst for alle kjønn. Gode velferdstjenester er god feministisk politikk.

Oslo SV vil:

- Øke tilskuddsordningen for likestilling og kvinnefrigjøring.
- Utarbeide tiltak for å bedre kvinnehelsetilbudet til innbyggerne i Oslo.
- Opprette et sentralt råd for likestilling og kvinnefrigjøring i Oslo.
- At bekjempelse av vold mot kvinner inngår i Oslo kommunes folkehelsestrategi.

En god seksuell helse

Vi skal sikre at alle helse- og velferdstjenester i Oslo har god kompetanse på seksuell helse. Alle har behov for informasjon om god reproduktiv helse og tilgang på prevensjon, uavhengig av alder.

Alle barn og unge skal sikres god og kunnskapsbasert seksualitetsundervisning som gjennomføres av kompetent personell. Undervisningen skal omhandle kjønn, seksualitet og mangfold. Oslo skal være en by fri for diskriminering og trakassering, der unge skal ha god informasjon om egne rettigheter, grensesetting, lyst og viktigheten av aktivt samtykke. En viktig forutsetning for å oppnå dette er at det tas i bruk relevante og riktige ressurser.

Barn og unge skal sikres et liv fritt for pornografi. Mange barn blir utsatt for nettporno i ung alder uten mulighet til å forstå hva de har sett. Skolen har et særlig ansvar for å skjerme barna mot hva de har tilgang til på nett på skolens utstyr og i skoletiden. Skolen kan ikke bekjempe aktørene, men har et stor ansvar i å følge opp elevene og skape god bevissthet rundt effekten av pornografi.

Oslo SV vil:

- Sikre god, helhetlig og kunnskapsbasert undervisning om kropp, seksualitet og grensesetting for alle barn og unge fra barnehage og helt til fullført videregående skole.
- Sørge for at barn i Osloskolen skjermes fra nettporno og at skolen skal drive kunnskapsbasert opplysning om konsekvensene tilknyttet pornoindustrien.

- Sikre et godt tilbud for rådgivning og andre tjenester knyttet til seksuell helse ved å øke midlene til gratistilbud
- At alle under 26 år får tilbud om gratis prevensjon.
- At informasjon om kvinnehelse, seksuell helse og tilbud om gratis prevensjon skal være en del av introduksjonsprogrammet for kvinner
- Sikre at det er gratis sanitærprodukter tilgjengelig på alle skoler i Oslo, og jobbe for at helsesykepleier skal kunne tilby og informere om gjenbrukbare alternativer, som for eksempel menskopp.
- Sikre at leger i kommunale helsetjenester ikke kan reservere seg mot å forskrive prevensjon eller henvise til abortinngrep.
- Inkludere kvinnehelseperspektivet i kommunale planer og strategier i helse- og omsorgstilbudet.

Les mer om svangerskap og barsel under *Et trygt svangerskap og barselstid* på side 30.

Frihet fra vold og tvang

Alle mennesker har rett til et trygt og fritt liv uten å bli utsatt for vold. Det inkluderer frihet fra vold, voldtekt, seksuell trakassering og negativ sosial kontroll. Oslo SV vil prioritere forebygging og godt fungerende hjelpetiltak slik at alle kvinner kan leve i frihet fra vold og tvang.

Menns vold mot kvinner er et folkehelseproblem. Mye av volden som rammer kvinner skjer i hjemmet og i nære relasjoner. Kvinner er også mer utsatt for seksualisert vold og trakassering i det offentlige rom, og de fleste som lever i prostitusjon er kvinner. Derfor er det viktig å styrke kunnskapen om voldtekt og vold mot kvinner hos politi, rettsvesen, NAV og politikere. I tillegg må vi spre kunnskap og bevissthet om utveier og hjelpetilbud, blant annet overgrepsmottak.

Minoritetskvinner er i større grad ofre for negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og æresrelatert vold. Dette løses ikke i Oslo alene og andre aktører må ha en sentral rolle i dette arbeidet. Kommune og bydeler jobber med å forebygge og forhindre dette, blant annet gjennom å følge opp lokale handlingsplaner om vold i nære relasjoner. Vi må styrke kunnskapen i skolen gjennom å øke kompetanse blant sosiallærere, rådgivere og helsesykepleiere.

Oslo SV vil:

- Styrke arbeidet med å løfte temaene voldtekt, partnervold og sexkjøp inn på aktuelle arenaer som Politirådet.
- Gi tilbud om trygge, kommunale overgangsboliger etter opphold på krisesenter.
- Øke støtten til krisesentertilbud og organisasjoner som hjelper personer som har vært utsatt for voldtekt, vold eller overgrep.
- Styrke tilbudet for mennesker i prostitusjon som for eksempel psykisk helsehjelp, hjelp til å skaffe bolig, hjelp til å finne jobb, norskopplæring, studier, helsetilbud og avrusning.
- At kommunen skal samarbeide aktivt med andre aktører for å bekjempe sexkjøp, trafficking og menneskehandel.
- Utrede muligheten for å nekte skjenkebevilling til utesteder og arrangementer som har stripping eller som baserer seg på seksualisering av kroppen, samt arbeide på andre egnede måter for å få slutt på stripping i Oslo.

- Gjennomføre kurs i selvforsvar for alle jenter, og kurs i grensesetting og grenserespektering for alle i ungdoms- og videregående skole.
- Styrke arbeidet med å forebygge negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og æresrelatert vold gjennom økt kompetanse hos ansatte i skole, helsemyndigheter og politi.
- Etablere et helhetlig lavterskel helsetilbud for kvinner utsatt for kjønnslemlestelse.

En trygg skeiv by

Oslo skal være en by for alle, og vi skal jobbe for at alle, uavhengig av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, skal føle seg trygge. Vi ser stadig at Oslo ikke er den inkluderende byen vi ønsker at den skal være, og at vi fortsatt har en vei å gå når det kommer til trygghet og frihet. Angrepet 25. juni 2022 viste tydelig at skeive, personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet, fortsatt blir utsatt for hatkriminalitet, diskriminering og vold. Skeive med etnisk minoritetsbakgrunn er særlig utsatt for diskriminering og hets, og vi vil styrke arbeidet for å motkjempe dette. Hatkriminaliteten mot skeive har økt dramatisk de siste årene, og Oslo SV ønsker å styrke politiets innsats på dette feltet.

Holdninger og fordommer formes tidlig, derfor er det viktig med tidlig innsats for å fremme likestilling og inkludering. Mobbing, diskriminering og utestenging er fortsatt et stort problem i skolen, og vi har et ansvar for at alle barn skal føle seg trygge. Barnehage og skole har en viktig rolle i å vise et mangfold av familieformer, og sikre at alle barn får seg og sin familie speilet. Gjennom å styrke kompetansen til ansatte i skole og barnehage skal vi skape et inkluderende miljø både på skolen og i resten av samfunnet, der alle får frihet til å være seg selv.

Mange skeive lever gode liv og har god helse. Samtidig viser forskning at skeive er overrepresentert når det gjelder helseplager og helseutfordringer. Dette gjelder særlig for transpersoner og ikke-binære, som i dag har et altfor dårlig helsetilbud. Skeive skal møtes med åpenhet, respekt og kompetanse som mottakere av helse- og omsorgstjenester i vår kommune. Vi vil legge til rette for at eldre skeive i omsorgsbolig og på sykehjem skal kunne være seg selv, og jobbe for god kompetanse blant alle ansatte i disse tjenestene.

Oslo SV vil:

- Sikre god oppfølging av skeive i mottakssystemet for flyktninger og i kommunens integreringsarbeid.
- Sikre at alle helse- og omsorgsarbeidere, inkludert fastleger og ansatte på institusjoner i Oslo har tilstrekkelig kompetanse på helseproblematikk særlig knyttet til skeive.
- Bedre helsetilbudet for transpersoner ved å sørge for reell forenkling og av-monopolisering av det eksisterende tilbudet. Sikre et godt lokalt tilbud i Oslo.
- Jobbe for å styrke kompetansen hos politiet om hatkriminalitet på bakgrunn av kjønn og seksualitet, og bidra til at politiet bygger tillit i de skeive miljøene
- Styrke arbeidet med kommunens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold.
- Øke kompetansen i kjønns- og seksualitetsmangfold blant ansatte i Oslo kommune, og utarbeide veiledere og utdanningsopplegg i samarbeid med aktører på feltet.
- At seniorsentre utformer faste tilbud i samråd med skeive eldre.
- At skolebibliotekene i Oslo skal ha et utvalg av skeiv litteratur og informasjonsmateriell om personer som bryter med normer for kjønn og seksualitet.
- Sikre at det er kjønnsnøytrale toaletter tilgjengelig i alle kommunens lokaler.

Styrket folkestyre

En folkestyrt by er en by der utviklingen av byen styres gjennom demokratiske og politiske prosesser - sammen med innbyggerne. Bydelenes budsjetter har blitt styrket med flere milliarder kroner siden de rødgrønne partiene tok over styringen i Oslo. Oslo SV vil gjøre det enklere for samfunnsgrupper å påvirke politiske prosesser, gjøre informasjon lettere tilgjengelig for innbyggerne og at avgjørelser tas så lokalt som mulig. Bydelene er en viktig nøkkel for å styrke demokratiet i byen vår. Det er viktig å styrke bydelenes rolle, samtidig som vi sikrer mest mulig likeverdige tjenester.

Frivilligheten og ideell sektor har en egenverdi, og styrker samtidig det norske demokratiet. Frivilligheten bidrar til meningsskapende fellesskap og sammen med offentlig sektor skapes engasjement, gode nabolag, tjenester og tilbud til befolkningen.

Oslo SV vil:

- Ha en helhetlig gjennomgang av ansvars-, arbeids- og maktfordeling mellom kommune og bydel, med mål om en bydelsreform som øker bydelens innflytelse og handlingsrom. Spesielt må bydelene få større innflytelse i byutviklingssaker. For Oslo SV betyr ikke en bydelsreform nødvendigvis sammenslåing av bydeler, men vi vil støtte de bydelene som selv vil slå seg sammen. SV er også positive til samarbeid mellom bydeler om ulike tjenester og tilbud.
- At 16- og 17-åringer skal ha stemmerett i kommunevalget.
- Øke antall forhåndsstemmelokaler, spesielt i de områdene valgoppslutningen er lav.
- At valginformasjonsmateriell skal være tilgjengelig på flere språk, og støtte initiativ som kan bidra til økt valgoppslutning.
- Gjøre det enklere for kommunens sentrale brukerråd å oppnå reell påvirkning på viktige prosesser som kan angå dem.
- Tilby ungdom jobb som demokratiguider i forkant av valg.
- At lønn for byråder og ordfører i Oslo kommune reduseres.
- At bydelene skal gi folkevalgte opplæring og sørge for at de har et apparat rundt seg som er klare til å gi bistand i møte med hets og sjikane.
- Ha et lobbyregister for Oslo kommune.
- Sikre at rådene har tilstrekkelige ressurser og oppfølging slik at de kan ha en reell medvirkning i saker som angår dem.

Internasjonal solidaritet

Verden står overfor flere kriser som krever internasjonalt forpliktende samarbeid. Demokratiet er i krise i flere europeiske land, kvinner og skeives rettigheter er under press, og vi har en klimakrise og en ulikhetskrise som krever samarbeid med andre byer om å finne nye løsninger på nye problemer. Oslo som by skal ta en lederrolle i arbeidet for en demokratisk, solidarisk og mangfoldig verden gjennom internasjonale bysamarbeid, og sette krav for egen politikk som tar hensyn til ringvirkningene utenfor Norges grenser. Avgjørelser som tas i bystyresalen har konsekvenser langt utenfor Norges landegrenser, på godt og vondt.

Oslo SV vil:

- Revidere Oslo kommunes internasjonale strategi.
- At Oslo styrker sitt internasjonale samarbeid med likesinnede byer på viktige saksfelt, som demokrati, ulikhet, kvinners og skeives rettigheter.
- At Oslo skal jobbe for å starte opp, og ta en lederrolle i, internasjonale by-samarbeid, slik som i klimapolitikken og det såkalte C40-nettverket.
- At Oslo kommune tar imot minst det antall flyktninger Staten til enhver tid forespør om, og presser regjeringen til å ta ansvar for en større del av den internasjonale flyktningstrømmen.
- At Oslo kommune skal være en foregangskommune for mottak av flyktninger med nedsatt funksjonsevne og LHBT-flyktninger.
- At Oslo skal fortsette å legge press på at Norge skal tilslutte seg FNs vedtatte forbud mot atomvåpen.
- At Oslo kommune skal unngå å handle med selskaper som bidrar til å opprettholde okkupasjon og brudd på menneskerettighetene, det være seg i Vest-Sahara, Ukraina eller Palestina.
- At Oslo kommune skal støtte kulturarrangementer som gir en plattform for dissidenter, kunstnere og forfattere fra land hvor demokrati og menneskerettigheter er i tilbakegang eller under press.
- At Oslo deltar aktivt og støtter opp om Pride i andre europeiske byer, og da særlig byer hvor skeives rettigheter er under press.
- At Oslo starter opp solidarisk samarbeid med organisasjoner i andre land som jobber for kvinners og skeives rettigheter.

Les mer om etiske innkjøpskrav under *Oslo kommune som bevisst innkjøper* på side 34.